

neprisklausoma lietuva

Montrealis, 1970 m. liepos 29 d. Nr. 1208

LE JOURNAL INDEPENDANT LITUANIEN AU CANADA • EST. 1941 • THE INDEPENDENT LITHUANIAN NEWSPAPER IN CANADA

Rambynas ir Joninės

Rambyno kalnas, aisčių dievų olimpas ir Mažosios Lietuvos religinė šventovė, yra apie 140 pėdų aukščio. Jis iškyla Nemuno dešiniajame krante, šiaurinėje Mažosios Lietuvos dalyje, priešais Ragainės ir Tilžės miestus, apsuptas Bitėnų kaimo, kuriame gyveno Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus su savo šeima.

Dabartinis Rambyno kalnas yra tiklikutis seno, žymiai didesnio ir įspūdingesnio pilakalnio.

Prieš kryžiuočių ordino įsibrovimą į prūsų žemes, Rambyne buvo pastatyta skalvių žemaičių pilis, Ramige vadinama. Ji buvo ordino sugriauta apie 1283 m.

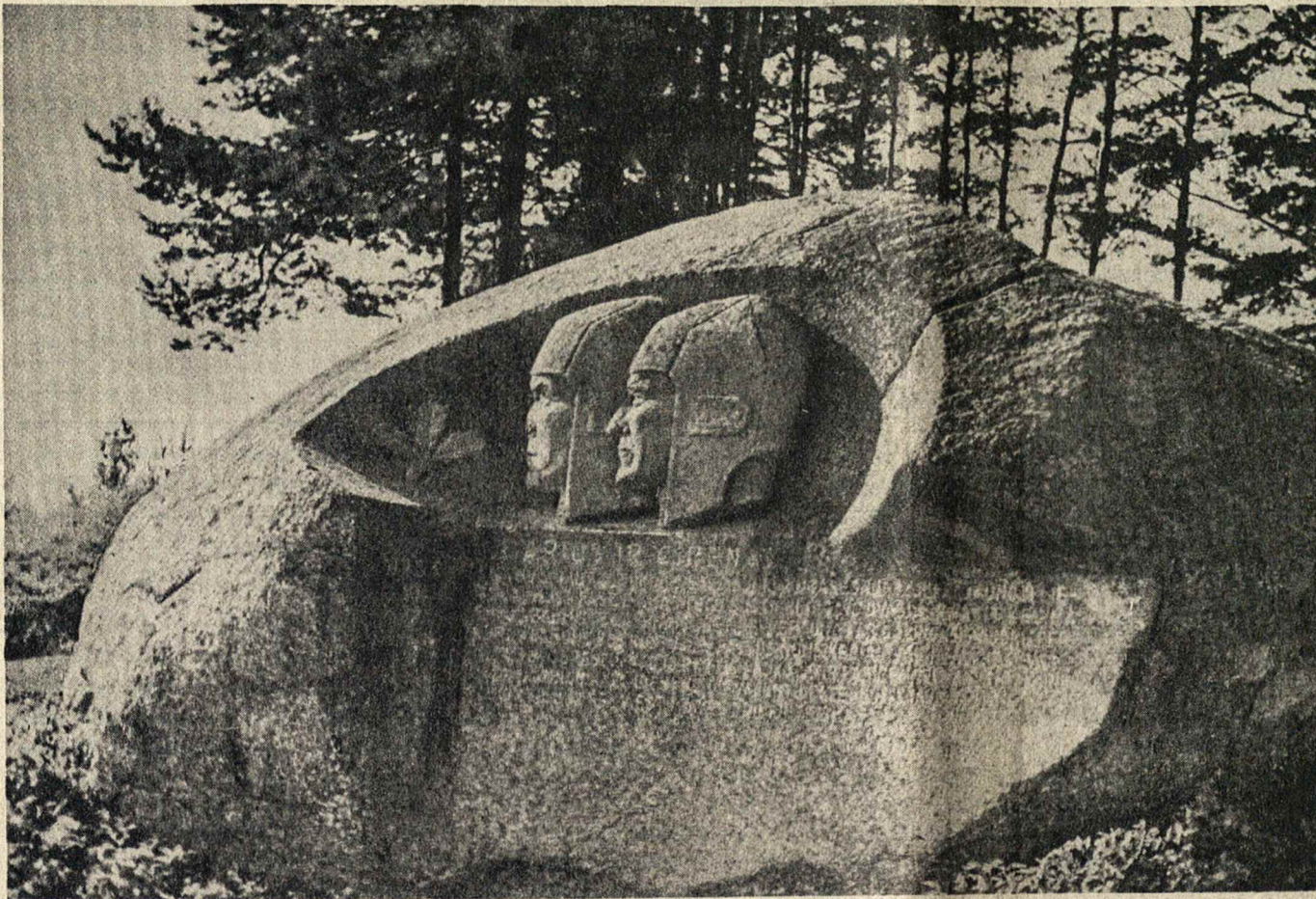
Jau nuo nebeatmenamų laikų Rambynas buvo aisčių genčių svarbiausia šventovė. Kadangi aisčiai (prūsai, lietuviai, latviai ir kiti) buvo sėslūs ir prie žemės prisirišę gyventojai, tai jų religija buvo pagrįsta gamtos garbinimu. Jūs stebino dangaus mėlynę su visokiomis nesuvokiamomis dienos ir nakties šviesybėmis. Jie laikė dievais ir dievų apraiškomis saulę, mėnulį, sietyną, aušrinę, aušrą ir net vaivorykštę. Ypač gerbė jie sudievinatą žemę, vaisių ir žiedų davėją. Reikšmingą vaidmenį aisčių religijoje vaidino ugnis, kalnai, akmenys, miškai ir atskiri medžiai.

Miškai buvo laikomi dievų, dvasių ir vėlių būstinėmis. Aisčių genčių šventovės buvo po atviru dangumi. Jose buvo kurenama amžina ugnis. Aukuras, gamtos prieglobstyje, buvo pats šventovės centras. Pagal aisčių tikėjimą dievai mėgdavo turėti savo būstines natūralioj aplinkoj.

Apie Rambyno kalno šventovę yra daug patikimų žinių vokiečių istorikai. Pasak jų, Rambyno viršūnėje nuo senovės iki 1811 metų stovėjo 10 pėdų aukščio aukuro akmuo, kuriame buvo iškalti ženklai — kalavijas, žmogaus kojų bei rankų ir gyvulių išpaudai, panašūs į išpaudus graikų šventyklose.

Apie Rambyno aukurą ir šventąjį mišką plačiai rašo 14 a. gale ir vėliau kryžiuočių ordino istorijos rašytojai, tvirtindami, jog ir po krikščionybės įvedimo Rambyno kalne vykusios šventos apeigos ir kad ta vieta krašto gyventojų buvo laikoma šventa. Dar 1873 m. vokiečių istorikai Tettau ir Temme rašo, kad Rambynas esąs šventčiausia vieta, kad į čia atvyksta lietuviai iš įvairiausių vietovių, ypač jaunavedžiai, norėdami susilaukti prieaugliaus namuose ir derliaus laukuose.

1811 metais vokiečių kolonistas Švarcas Rambyno aukuro akmenį suskaldė, ir iš jo pasidarė malūno gėrnas. Bet tai jam ir jo padėjėjams neišėjo į iš vokiečių valdžios, ir Martynas

Prieš 37 metus liepos 17 d. tragiškai žuvo Darius ir Girėnas. Lituanica sėkmingai perskrido Atlantą, aviacijos pionieriai savo tikslo — Lietuvos nepasiekė. Nuotraukoje garsusis Puntuoko akmuo Anykščiuose, ant kurio iškaltas paminklas lakūnams.

gerą. Jie mirė nelaimingai, nes akmuo buvęs užkerėtas. Apie tą faktą dažnai užsimindavo senieji Bitėnų gyventojai.

Aisčių giminės turėdavo kasmet kelias dideles šventes savo dievams pagerbti. Vieną iš tokių švenčių Rambyno kalne būdavo ir Joninių šventė. Ji buvo švenčiama dar tuomet, kai lietuviai nė švento Jono vardo nežinojo. Ji buvo pradėta švęsti kaip saulės grįžimo diena, tuo metų laiku, kai diena yra ilgiausia, o naktis trumpiausia. Joninės iki šiol liko apgaubtos senovišku slaptumu.

Joninių išvakarėse rinkdavosi iš įvairių Mažosios Lietuvos kraštų lietuviškas jaunimas. Sutemus buvo deginamos ant aukštesnių kalvų ugnys, kad jos toli mątytųsi. Tam vartodavo ant ilgų karčių iškeltas dervos statinaites bei senas ratų stebules. Ugnies šviesa apšviendavo laukuose augantį derlių, norimą apsaugoti nuo visokių kenkėjų, užkerėjimų bei kitų pavojų.

Į laužus būdavo metamos žolės. Jos buvo deginamos, kad dirvoje išnyktų piktžolės. Jaunimas šokdavo apie laužą rateliuose. Būdavo buriama. Prie Rambyno kalno ir visose pakraščiuose skambėdavo dainos ir muzika.

Žmonės tikėjo, kad Joninių naktį miške pražysta papartis, ir to žiedo ieškoti leisdavosi ne vienas ištroškęs laimės. Žiedas buvęs nelabosios dvasios saugomas, tad reikėjo nuo jos apsiginti.

Prie Joninių šventės tradicijų Rambyne atgaivinimo ypač yra prisidėjęs daktaras Zauervėnas su kitais Mažosios Lietuvos veikėjais. Jis ragino pabusti ir išeiti į tautinę bei politinę kovą prieš skriaudėjus. 1908 m. Mažosios Lietuvos lietuviai nusipirko Rambyno kalną iš vokiečių valdžios, ir Martynas

IBAI PO KARO...

BUVUSIOJI BIAFRA ATKUNTA

Afrikos valstybių sienos yra dirbtinės. Dabartinės Afrikos valstybės susikūrė buvusiose Europos imperijų kolonijose, kurių teritorijas europiečiai nustatė visiškai neatsižvelgdami į vietinius gyventojus. Tos pačios gentys ir tautos dažnai buvo valdomos skirtingų Europos valstybių, o kai kuriose kolonijose gyveno daug skirtingų ir istoriškai priešiškų tautų.

Ir dabar ištikimybė savo genčiai arba tautai yra didesnė, dažnai ir nuoširdesnė, kaip ištikimybė savajai valstybei. Tai buvo ypač akivaizdu pilietinio karo metu Kongo ir dar labiau išryškėjo, kai Nigerijoje ibų tauta norėjo atsiskirti nuo jorubų valdomos Nigerijos ir sukurti savo atskirą valstybę Biafrą.

Savo nepriklausomybės karą ibai pralaimėjo, tačiau jie patys toli gražu nesijaučia nugalėtais. "Ibai iš pralaimėto karo daug pasimokė", pana

no Jankaus pastangomis buvo pastatytas naujas aukuro akmuo.

Rambyno kalne dainuodavo Vydūno chorai, o Lietuvos nepriklausomybės laikais Joninių šventę į Rambyną suplaukdavo būriai jaunimo iš visos Lietuvos. Tik naciai, užgrobę Klaidos kraštą, sunaikino Rambyno aukurą ir uždraudė rinktis lietuviams.

Dabar Rambynas vėl Lietuvos žemėje. Pro jį plaukia galingojo Nemuno vandenys iš visos Lietuvos. Niūriai klausosi senasis Rambynas ir mąsto apie praeities garbę, šventuosius aukurus, krivius ir maldingąsias žmonių minias.

Hermanas Tumas

reiškė vienas įtakingas jorubas. "Vietoj ginklų, jie dabar naudoja savo smegenis. O tai jau daug pavojingiau... Mes jų nenugalėjome", su tam tikra baime prisipažino jorubas.

Vakarų žurnalistai mano, kad toks įvertinimas yra artimas tikrovei. Ibai dažnai vadinami Vakarų žydais. Jie ir patys taip save apibūdina. Buvęs aukštas Biafros pareigūnas išsitarė: "Mes, ibai, labai panašūs į žydus. Žinote, kas žydams atsitiko antrojo pas. karo metu? O dabar su jais visi turi skaitytis".

Pralaimėtas karas ibams iš tikrųjų atnešė didžiulius nuostolius, sunaikino jų ekonominę gerovę ir kaštavo apie du milijonus gyvybių. Biafros politiniai vadai gyvena tremtyje. Jų įtaka Nigerijos federalinėje politikoje drastiškai apkarpyta. Prieš karą sostinėje Lagose buvo aštuoni tūkstančiai ibų tautybės valdininkų, dabar tebus priimta tik tūkstantis. Naftos gamybos srityse prieš karą 90 nuoš. gyventojų buvo ibai, dabar jie visi ištremti...

Tačiau ibai atkunta, jų prekybiniai gabumai prasiveržia. Pradeda vystytis gamyba, plečiasi prekyba, bravorai raugia alų, kurį ibai jorubams pardavinėja po 1 dol. už butelį... Krašto atstatymas, žinoma, dar užtruks ilgesnį laiką, dar daug karo pabėgėlių gyvena stovyklose, yra maininami tarptautinių šalpos organizacijų. Karą pralaimėję jie nenugalėtieji ibai turės išmokyti gyventi jorubų valdomoje Nigerijoje ir, gal būt, laimėtojus nugalėti ekonomiškai.

Politbiurokratų mįslės

Pagal sovietų komunistų partijos statutą, partijos kongresai privalo būti šaukiami bent kas ketveri metai. Kai Brežnevas prieš savaitę paskelbė, kad 24-sis kompartijos kongresas šaukiamas 1971 m. kovo mėnesį, jis pasirodė net 13 kartų paklusnesnis partijos statutu, negu Stalinas. Stalinas 13 metų nėsaukė partijos kongreso, o Brežnevo šaukiamasis teigėvėluoja vienerius metus.

Kongresui teks spręsti visą eilę klausimų, kurie Kremliaus vadų tarpe kelia nesutikimus ir galvosūkius. Aišku, kad kongresas viešai tų dalykų nespės, tačiau kongreso priimtuose nutarimuose atsispindės, kuri nuomonė galop pravedė savo nusistatymą.

Sovietų politikai ir biurokratai vis dar negali sutarti dėl sekančio penkmečio plano. Vyrauja trintis tarp pramonės, žemės ūkio, mokslinio tyrinėjimo ir kariuomenės atstovų, kurie visi reikalauja didesnės krašto ūkio išteklų dalies savo reikalams. Prileidžiama, kad didelė įtampa vyrauja tarp tų, kurie nori didesnę dėmesį skirti vartotojų poreikių tenkinimui, ir tų, kurie pageidauja plėsti mokslinius tyrinėjimus.

Kremliaus kuluaruose vis dar nesutariama dėl ekonominės politikos. Kosyginas 1965 m. reformavo įmonių valdybą, suteikdamas didesnę savarankumą įmonių vadovams ir decentralizuodamas pramonės planavimą. Tai buvo vadinamosios "Libermano reformos", kurias konservatyvusis Brežnevas netrukus tyliai ir palaipsniui apstabdė. Kremliuje nesutariama, kokiu keliu pasukti — nuosekliai tęsti pramonės decentralizavimą, ar ekonomijos valdymą dar labiau sukaupti Maskvos biurokratų rankose.

Kyla klausimas, ar nepasikeis Kremliaus vadovybė. Ypač prileidžiama, kad 66 m.

amžiaus Kosyginas, kuris niekada nerodė pernelyg didelių ambicijų, kongreso metu gali laisvanoriškai atsisakyti.

Galvosūkių Kremliui kelia ir užsienių politika, ir su ja susijusios politinės ir ideologinės plonybės. Prasideda derybos su Vak. Vokietija dėl agresijos neįvykimo sutarties. Tokia sutartis užšaldytų dabartinę politinę padėtį ir sienas Europoje, bet sovietams sutarimas su Bonna gali kelti ir ideologinių problemų. Jeigu derybos su JAV dėl ginklavimo apribojimų būtų sėkmingos, sovietai galėtų daug mažesnes sumas skirti

Kosyginas atsisakys?

kariuomenei ir kelti savo piliečių gyvenimo lygį. Pagaliau atrodo, kad sovietai rimtai stengiasi pasiekti sutarimo su Kinija.

Padėtis artimuosiuose rytuose taip pat nėra aiški. Sovietų tiesiogiai politinis ir karinis vėlimasis į Izraelio arabų konfliktą gali privesti prie pasaulinės krizės.

Visi šitie klausimai vis dar nesutarti, dėl jų vyksta trintis Kremliaus aukštuomenėje. Brežnevas, matyt, ir nutęsė kompartijos kongreso šaukimą metams, kad tie klausimai galėtų būti išspręsti, ir kongresui tereikėtų patvirtinti tai, kas jau pačių politbiurokratų yra nutarta.

Ibų vaikai globjami karo pabėgėlių stovykloje

SAVAITINIŲ ĮVYKIŲ APŽVALGA

ŽALGIRIEČIAI Į KANADĄ?

Rugsėjo mėn. Kanadoje vyks akademinio irklavimo pasaulinės pirmenybės, kuriose dalyvaus ir Sovietų Sągos irklautojai.

Iki šiol pajėgiausiais Sovietijos irklininkais buvo laikomi Lietuvos žalgiriečiai. Sprendžiant iš V. Ivanovo straipsnio Sporto laikraštyje, šimet žalgiriečiai gali būti nepasirūšti atstovauti sovietams užsieniuose. Pasak Ivanovo, sovietuose "daug garsių senosios gvardijos atstovų atsiveikino su sportu, o pilnavertės pamainos jiems nesimato". Autorius aptaria Leningrado ir kitas rusų komandas, bet žalgiriečių nė neužmena.

Liepos pradžioje Kijeve vykusiose Sov. Sągos irklavimo pirmenybėse, kuriose dalyvavo 760 geriausių Sovietijos irklininkų, trečdalis visų taurių atiteko Lietuvos sportininkams. Europos čempionė kaunietė G. Šidagytė laimėjo pirmą vietą vienvietėje, o vyrų vienvietių varžybas lai-

jo taip pat kaunietis V. Butkus. Keturviečių varžybose žalgirietės laimėjo antrą vietą. Moterų aštunviečių varžybas laimėjo vadinamojo Pabaltijo irklavimo centro mišri komanda, treniruojama R. Vaitkevičiaus. To paties trenerio treniruojama pabaltiečių vyrų aštunvietė taip pat laimėjo pirmą vietą. Vyrų aštunvietės yrininku buvo žinomas irklininkas Z. Jukna.

GYVENIMAS BE PAŠTO

Pašto valdytojas Kieranas

Dėl pašto tarnautojų streikų per praėjusius mėnesius paštai neveikė 1.170 kartų. Pati paštų valdyba paštus per tą laikotarpį uždarė 178 kartus, kai nebuvo pristatyta laišku iš kitų paštų. Birželio pabaigoje pašto siuntų skaičius sumažėjo beveik per pusę. Montrealyje pašto pristatymas vėlavosi dešimt dienų.

Pašto tarnautojai dėl besitęsiančių streikų neteko dviejų milijonų dolerių neišmokėtų algų. Pašto valdybos nuostoliai siekia apie dešimt milijonų dolerių kiekvieną mėnesį. Pašto patarnavimais besinaudojanti visuomenė turi daug nepatogumų, o žmonės ir įstaigos, kurios naudoja paštą, turi vis didesnius nuostolius. Praeitą savaitę vienas Montrelio gėlininkas teisman patraukė paštininką prof. sąjungą ir vyriausybę, reikalaujamas 62 tūkstančių

dolerių nuostolių atlyginimo, kurie susidarė dėl paštininkų streikų.

Derybos tarp paštininkų ir vyriausybės tebesitęsia. Vyriausybė siūlo algas pakelti 5,4 nuoš., paštininkai reikalauja dešimties nuošimčių.

PUSĖ MILIJONO BEDARBIŲ KANADOJE

Kanados statistikos biuro pranešimu birželio viduryje Kanadoje dirbo 8.150.000 žmonių — pusantro nuoš. daugiau kaip praėjusiais metais. Dirbančiųjų skaičius sumažėjo pramonėje ir transporte, tačiau apie du milijonai daugiau žmonių dirba buitinio aptarnavimo srityje. Žemės ūkyje ir kitoje pirminėje gamyboje dirbančiųjų skaičius sumažėjo 3,7 nuoš.

Kanadoje birželio mėn. buvo 529 tūkstančiai bedarbių, t.y., 6,6 nuoš. dirbančiųjų skaičiaus. Bedarbių skaičius pasidarė pavojingai didelis — ekonomistai paprastai laiko 5 nuoš. bedarbių leistinu maksimumu.

Kanados ekonomijos nuosmukis prasidėjo prieš septynetą mėnesių, kai federalinė vyriausybė pradėjo veiksmus prieš infliaciją. Kanados dolerio vertė sustiprėjo, tačiau ekonominis krašto gyvenimas nebėra toks veržlus. Vyriausybės tikslas buvo apriboti algų didėjimą šešiais nuošimčiais per metus. Tuo tarpu profesinės sąjungos streikais ir tiesiogėmis derybomis išsikovojo aukštesnius algų pakėlimus. Sakykime, Hamiltono mūrininkai gavo 32 nuoš. pajamų padidėjimą, Manitobos nikelio pramonės dirbantieji išsikovojo 33 nuoš. pajamų padidėjimą, o Kvebeko statybos darbininkai po devynių savaičių streiko išsuderėjo 9,5 nuoš. algų priedą.

Derybas dėl algų ir darbo sąlygų pradėjo Kanados automobilių pramonės darbininkai. Kanados auto pramonės

KIEK KAINUOTU NEPRIKLAUSOMYBĖ?

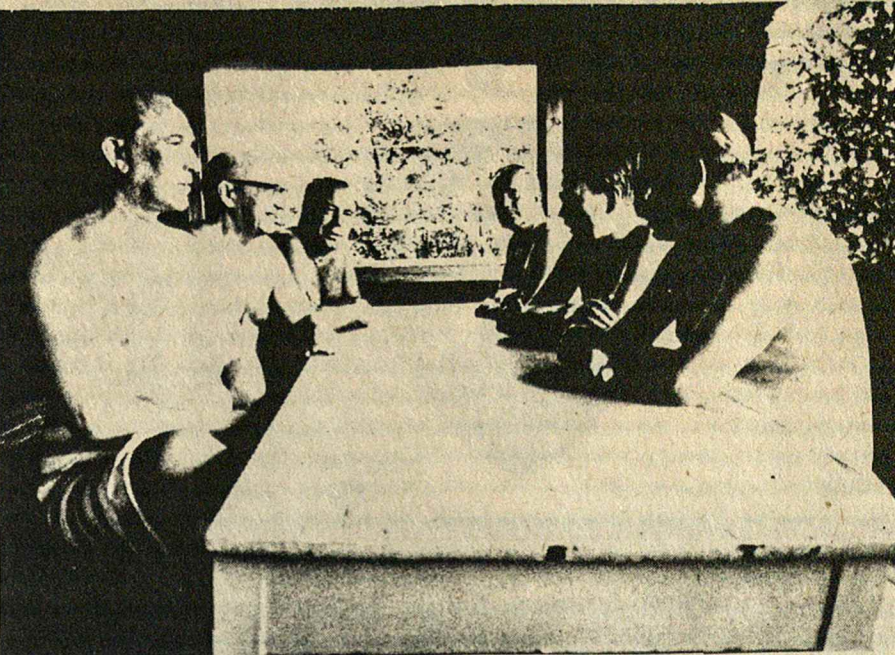

Kvebeko provincijos premjeras R. Bourassa numato sudaryti komitetą, kurio uždavinys būtų ištirti finansines sąlygas, jeigu Kvebekas būtų nepriklausomas. Tačiau premjeras pats netiki, kad tokio tyrinėjimo išdavos būtų palankios nepriklausomybei. Tokį tyrinėjimą premjeras buvo pažadėjęs rinkiminės kampanijos metu.

Kvebeko pramonės ir prekybos departamentas jau pabaigė tyrinėjimą, koks būtų provincijos prekybos balansas nepriklausomybės atveju. Tyrinėjimų išdavos netrukus bus paskelbtos.

R. Bourassa pakartojo savo anksčiau išreikštą nuomonę, kad Kvebekui atsiskyrus nuo Kanados federacijos, kapitalo savininkai savo investijas iš Kvebeko perkeltų į stipresnę krašto ūkį ir didesnę rinką.

Suomijos nepriklausomybė ir neutralumas

Suomijos ministrų kabinetas posėdžiauja

Suomijos politinė padėtis nuo antrojo pas. karo iki dabarties, tur būt, laikytina iš tikrųjų išskirtina, kuri neturi sau lygios.

Suomija yra nepriklausoma valstybė, persunkta Vakarų kultūros, su vakarietišku gyvenimo stiliumi ir vakarietiškais nuotakomis. Tačiau Suomija nėra visiškai laisva savo vidaus politikoje, o užsienio politiką privalo tvarkyti pagal Maskvos įgeidžius.

Suomiai savo istorijoje su rusais kariavo ištisus 90 metų. 1939-43 m. karas Suomijai kaštavo 10 nuošimčių jos teritorijos ir 65 tūkstančius žuvusių vyrų. Karą suomiai pralaimėjo, bet nepriklausomybę išsaugojo, tačiau su tam tikromis sąlygomis, kurias iššaukia tas paprastas faktas, kad Sovietijoje yra 240 mil. gyventojų, o Suomijoje — 4,7 milijonai.

prof. sąjungos direktoriaus D. McDermonto santykiai su ministru pirmininku Trudeau nėra itin šalti. Jis su juo buvo susikirtęs dėl siekiamo algų didėjimo apribojimo šešiais nuošimčiais. Paklaustas nuomonės apie ministrą pirmininką, McDermottas laikraštininkams atsakė: "Nesu jam priešiška nusistatęs. Tematau, kad jis yra arogantiškas žioplys"...

Suomijos priklausomybė Maskvos "priežiūrai" savotiškai simbolizuoja faktas, kad Suomijos prezidentas, 69 m. amžiaus Urho Kaleva Kekkonenas prieš dvi savaites jau šešioliktą kartą lankėsi Maskvoje nuo 1956 m. Praeitą savaitę jis antrą kartą lankėsi JAV...

Suomiai kartais skundžiasi, kad Kekkonenas per daug nuolankus sovietams. Kekkonenas iš tikrųjų skrupulingai stengiasi neužsitraukti visokeriopai jautrių rusų rūstybės. Jo vyriausybė išreiškė nepasitenkinimą dėl JAV invazijos į Kambodiją, bet nutylėjo, kai sovietų tankai įsiveržė į Pragę. Taikstymasis prie sovietų įgeidžių jaučiamas ir vidaus politikoje. Paskutiniuose rinkimuose suomių konservatorių partija laimėjo antrą vietą, bet iš koalicinės vyriausybės jie buvo išjungti vien tik dėl to, kad Maskva neužsirūstintų.

Nežiūrint priekaištų, kad Kekkonenas yra pernelyg nuolaidus Maskvai, jis vis dėlto sugebėjo labai vikriai balansuoti tarp Vakarų ir Maskvos. Medkirčio sūnus Kekkonenas prieš rusus kariavo pirm. pas. karo metu ir 1940 m. Jis buvo vienas iš dviejų Suomijos parlamento narių, kurie iš principo bal-

savo prieš suomių teritorijos perleidimą sovietams. Vadinasi, jo negalima apkaltinti prorusiškumu, tačiau jis tikroviškai įvertina Suomijos politinę padėtį.

Jis, beje, yra didelis suomiškos pirties mėgėjas ir ministrų kabineto posėdžius kartais šaukia savo rezidencijos pirtyje. Toje pirtyje kartu su Kekkonenu maudėsi daug pasaulio garsenybių, pradedant Kremliaus vadais ir baigiant Dean Ruską bei Belgijos karaliumi Baudouinu.

Po to, kai suomiai išmokėjo karines reparačijas sovietams, jie nuo ekonominės priklausomybės SSSR visiškai išsilaivino. Tik vienas šeštadalio suomių užsienio prekybos yra su Rytų Europa — likusioji vystoma su Vakarais. Ekonominis krašto gyvenimas bujoja. Praėjusiais metais krašto ūkio pajamos siekė 8,8 milijardus dolerių, ir tos pajamos kiekvienais metais augo po 6-7 nuoš. Per metus Suomiją aplanko apie 1,2 mil. turistų iš Vakarų. Reikalas šitą ekonominę gerovę ir vakarietišką gyvenimo būdą išlaikyti suomius ir verčia būti skrupulingai atsaugiems su įtakinga ir jautria Maskva.

STUDENTAI TYRINĖJA

Apie 70 Vilniaus Dailės instituto studentų vasaros atostogų metu įsijungia į archeologinius ir etnografinius Lietuvos tyrinėjimus. Jie dalyvaus vadinamosiose ekspedicijose, kurios vietoje tyrinės Deksnės ir Sudargo iškasenas, Nirtaičių kapinių paminklus, dzūkų, žemaičių ir užnemuniečių liaudies meną, apmatuos numatomas melioruoti sodybas, rinks eksponatus. Dalis studentų padės užfiksuoti Vilniaus ir Kau- no architektūros ir dailės kūrinius.

LENKTYNĖS

Širvintų rajono hipodrome įvyko Lietuvos žirgų lenktynės, kuriose dalyvavo 49 sportininkai. Visas lenktynes laimėjo patys šeimininkai — Širvintų jojikai.

Vytautas Butkus

R. J. IŠGANAITIS, BA, BCL ADVOKATAS

TEL. 842-1126. NAMŲ: 674-7038

BIEGA, BEAUREGARD, VALADE & IŠGANAITIS
INSURANCE EXCHANGE BUILDING
276 ST. JAMES ST. WEST - SUITE 525
MONTREAL 126.

DR. A. S. POPIERAITIS

B.A., M.D., C.M., M.Sc., L.M.C.C., F.R.C.S.(c).

CHIRURGINĖ PRAKTIKA

KREIPTIS Tel. 931-3275

SEAFORTH MEDICAL BUILDING
3550 Core Des Neiges Rd., Suite 720.

Dr. E. ANDRUKAITIS

832 St. Joseph Blvd. E.
(kampus St. André).
TEL. 522-7236.

Dr. J. MALIŠKA

Dantų gydytojas

1440 St. CATHERINE Street W.,
Room 600
Tel: 866-8235, namų 488-8528.

DR. A. O. JAUGELIENĖ

Dantų gydytoja

1410 Guy St. pirmas aukštas
11-12 kambarys.
Tel. 932-6662; namų 737-9681.

Dr. V. GIRIUNIENĖ

Dantų gydytoja

5330 L'Assomption Blvd.
Tel. 255-3535.

ADVOKATAS

Suite 205

J.P. Miller, B.A., B.C.L.

168 Notre Dame St. E.
Tel: 866-2063; 866-2064.

NOTARAS

J. BERNOTAS, B.A., B.C.L.

Sun Life Building
Suite 2001
Tel. 866-1359

JUOZAS GRAŽYS

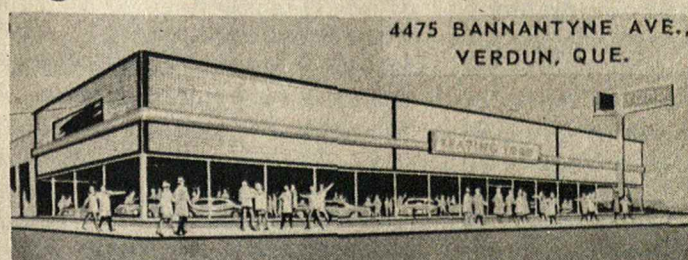
KAILIŲ SIUVĖJAS

6396 Bannantyne Ave. Verdun, Montreal

• Siuvu ir parduodu
• Taisau ir remodeliuoju
• Vasaros laike saugojimas
(Storage)
Tel. 767-6183.

Keating FORD Sales Limited

TEL. 769-8831

4475 BANNANTYNE AVE.,
VERDUN, QUE.

USED CARS

1 year guarantee

Kreipkites į

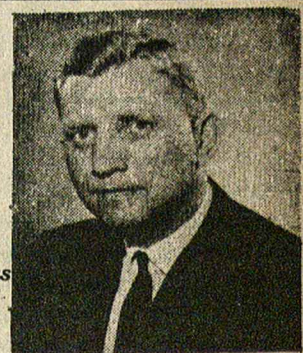
LEO GURECKAS

Sales Manager

Keating Ford Lietuvių atstovas

769-8831.

Tel: namų 366-2548

APSIDRAUSK!

ADAMONIS INSURANCE AGENCY, INC.

GAISRAS - AUTOMOBILIAI - ATSAKOMYBĖ - GYVYBĖ

3907 A Rosemount Blvd.

TEL: Off.: 722-3545; Res. 256-5355

S-tos "Lite" nr. 752D

P. ADAMONIS

Chartered Insurance Broker

Su teise dirbti Quebec'o ir Ontario

PROVINCIOJE

Sekr. M. Arlauskaitė, tel. 722-3986.

ADRESAS: 1465 De Seve Street

Montreal 205, Que.

TEL. 766-5827.

MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

MOKA UŽ:

EINAMASIAS S-tas 5.0%

ŠERUS (numatyta) 6.0%

TAUPOMASIAS S-tas 6.5%

TERM.IND. 1-metams 7.25%

TERM.IND. 2 " 7.75%

TERM.IND. 3 " 8.00%

Nemokamas gyvybės draudimas

iki \$2,000 šerų sumos.

DUODA PASKOLAS:

(iskaitant nario gyvybės apdraudą

iki \$10,000 paskolos sumos)

ASMENINES, žemųjų kreditų ir nekiln.

turto (rezidenc. nuosavybių) iš 9%

INVESTACINES pagal jų rūšį nuo

9.5% iki 12%.

TERMINUI suėjus paskolos atnauji-

namos iš tuo metu galiojančio palū-

kanų procento.

KASOS VALANDOS: 1465 De Seve St., sekma-

dieniais nuo 10:30 iki 12:30 val. Darbo dienomis

nuo 10 iki 3 val. kasdien, išskyrus šeštadienius.

Vakaraus - trečiadieniais ir penktadieniais nuo 7

iki 9 val.

3907 Rosemount Blvd., tel. 722-3545. Diena-penktadieniais

nuo 1 iki 6 val. Vakaraus - pirmadieniais, trečiadieniais

ir penktadieniais nuo 7 iki 9 val.

Sekmadieniais nedirbama vasara nuo birželio 15 d.

iki rugsėjo 15 d. ir per visus ilguosius savaitgalius

MONTREAL ENTERPRISES Reg'd. DRAUDIMO AGENTŪRA

TEL: 727-3120

NAMŲ 376-3781

6695 — 35th Avenue, Montreal, 409.

Albertas NORKELIŪNAS, B.A. C.S.C., I.B.

KOMERCINIO, PRIVATAUSTURTO, AUTOMOBILIŲ, ATSAKOMYBĖS, GYVYBĖS DRAUDIMAS

IR GERAI, IR BLOGAI... (laiškai mums)

MEA CULPA

Neseniai nusiunčiau dr. H. Nagiui, buvusiam redaktoriui ir mano geram bičiuliui, savo tišką nevykusį atkirtį Jonui Mekui, prašydamas išspausdinti laiško formą.

Pastebėjęs, kad pastaruoju metu spaudoje yra per daug Jono Meko čaižymo, nuoširdžiai prašau mano nelemtą kirtį įmesti į krepšį. Savo laiške padariau neefektingų užuominų, o Joną Meką šiaip ar taip gerbiu, kaip gerą poetą. Semeiškių idilių kūrėjas. Ir jį laikau savo bičiuliu.

Jeį mano minėtą laišką būtų pervėliūšimti iš spaudos puslapio, prašyčiau bent prie progos atspausdinti šį laiškutį ir tuo įrodyti, kad aš apgailėtauju savo žygį. Mea culpa.

Pranas Visvydas

DAUGIAU TOKIŲ NEREIKIA

Tik ką NL perskaičiau Jono Meko — Henriko Nagio dialogą. Gerai, kad redaktorių J. Meko laišką spausdino, bet daugiautokių nereikia. Tas vienas parodo, kur "nuprogresuoja" kai kurie mūsų vyrai.

Atsiverčia enciklopedijas ir matau, kad gimęs 1925-aisiais. Matė komunizmą. Bėgo nuo jo. Oką dabar? "Revoliucinierius". 45 m. amžiaus vyras. Viešpatie...

Va, jūs, senosios kartos netikėliai. Atsimerkite, paskaitykite ir praregėkite. Jis — už Šiaurės Vietnamą, bet jis ne žodžio apie savo artimiausius kraujo gimines, kurie neturėjo laimės mirti nuo kulų staigia mirtimi, bet buvo Sibire lėtai suėsti bado, cingos, utėlių. Jis

prieš žudynes Indokinijoje, bet nieko negirdėjęs apie 30 tūkstančių savo brolių turgų aikštėse. Štai kas tvirkina mūsų čia gimusius vaikus, pratindami juos prie pornografijos, narkotikų ir hipiškų "revoliucijų".

Begrąsindamas H. Nagiui ir visiems kitiems, kurie "nieko nepasimokė", Mekas kovoja už santvarką, kuri pirma jį uždarė, o po to išrautų liežuvį...

Alfonas Nakas

JONAS MEKAS TARP ŠEDEVŲ

Ech, biržiečio poeto iš Krinčino Eugenijaus Matuzevičiaus mėgiamame lietuviškos kilmės šauktukų tariant, užkūrė pirmą biržiečių iš idiliškųjų Semeiškių Jonui Mekui dėl jo laiško šio laikraščio redaktoriui. Kietai atseikėjo redaktorių, pavanojo žinomi ir nežinomi žurnalistai, būrys eilinių skaitytojų prisidėjo, o liepos 22 d. laidoj J. A. Rasys (inž. ?) Šedevrą atspaudė.

Argi reikėjo tiek daug dėmesio skirti ekscentriko poeto laišku vieni dėl to, kad jis pasakė savo tiesą, o ne mano tiesą pakartojo? Argi "logiškas ir gamtos dėsniais besivadovaujantis" inžinierius to paties ieško ir poeto rašiny?

Neteisingą užmetimą kolega Rasys savo rašiny daro inžinieriams in corpore, kad jie nesidomi visuomeniniais reikalais. Gal jis dėl laiko stokos dar neskaitė paskutinio "Tech-

nikos žodžio" numerio, kur randame pernai rudenį Chicagoje įvykusio lietuvių mokslininkų suvažiavimo organizatorių ir paskaitininkus inžinierius. Jų gal pora tuzinų.

Mokam mes odes rašyti "mano" tiesą užgirančiam, ir neatlaidžiai mušti tą, kuris bent pase burnos "savo" tiesą bando pasakyti.

Vokietmety, dar Biržų gimnaziją lankydamas, J. Mekas redagavo laikraštį Biržų žinios. Išliko iš tų dienų atminty vieno straipsnio (inžinieriaus rašyto) antraštė "Asmenybės ir figūros" ir kai kurios mintys. Ar paliks pėdsakus pykčių per tvinkę straipsniai ir laiškai? Atsakyčiau kitu nelietuvišku šauktuku — "jiech".

Vytautas P. Zubas

PARAPIJOS ŽINIOS

St. Catharinės parapijos klebonas pradėjo leisti biuletėnį. Jis bus išleidžiamas kiekvieno mėnesio pabaigoje. Keista, kad parapijos žinių jame nėra, tik surašytos aukotojų pavardės ir kas kiek aukojo birželio mėn.

Beveik visi parapiečiai savo aukas įteikia vokeliais. Viešas paskelbimas, kas ir kiek aukojo, daugumą papiktino ir sudarė kai kam nepatogumų. Bet klebonas, matyt, tai darė sąmoningai, kad parapiečiai tarp savęs lenktyniautų ir jam daugiau suaukotų.

Sekančio biuletenio laukiam kitokio. M. J.

NUOSTABI IŠTIKIMYBĖ

J. Šarapnicko ilgas straipsnis apie buvusį SLA seimą buvo gana įdomus. Įdomiausia, be abejo, buvo ta aprašymo vieta, kurioje J. Šarapnickas aprašydamas SLA pirmininko kalbą sako, kad, "reikšmingiausi įvykiai lietuvių tautai bu-

CITATOS

NEPA PRASTAS DĖMESYS LITUANISTIKAI

Tomas Remeikis, Akiračių 1970 m. 5 nr. aprašydamas Chicagoje vykusį jaunimo simpoziumą, be kita ko, nurodo:

"Idomus reiškinys, kad jaunuoliai, dar visai neseniai patys praėję lituanistines mokyklas ir dar, tur būt, prieauglio neturį, parodė nepaprastai didelį dėmesį lituanistiniam švietimui. Tokią jaunimo reakciją į lituanistinį švietimą galima būtų aiškinti kaip nepasitenkinimą savo lituanistinėmis žiniomis (kurį efektyviai neperdavė esama švietimo sistema) ir kaip nuojauta, jog lietuviškos išsilavinimo ateitis (ir tuo pačiu jų kaip lietuvių) didele dalimi priklausys nuo švietimo sistemos efektyvumo. Kaip ten bebūtų, štai kaip kurios ištraukos iš išvadų, prieštų diskusiniame būrelyje:

"Dalyvių bendras įspūdis, kad šeštadieninės mokyklos šio kartą tokią įtaką turi (išmokinant vaikus rašyti ir skaityti lietuviškai), bet, kad bendrai paėmus, pedagoginiai metodai yra labai atsilikę ir vadovėlių stovis apgailėstautinas. Buvo ypatingai pabrėžta idomių ir tinkamų skaitymų stoka. Lietuviškai gerai kalbėti reikia daug skaityti."

"Pasiūlyta ruošti akademiniams jaunimui seminarus, nes dauguma jaučia, kad jų lituanistinės žinios labai menkos. Pedagoginio Instituto kursai, juos baigusiu nuomone, reikalauja labiau subrendusio jaunimo, negutoks, kuris tuos kur-

vo atgavimas spaudos ir įteigimas SLA"...

Jeigu J. Šarapnickas iš tikrųjų teisingai atpasakojo P. Dargio žodžius, tegalima stebėtis nuostabia P. Dargio ištikimybė savo vadovaujamai organizacijai... M. Varnelis

Chicagos Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų vadovybė. V. Noreikos nuotraukos kairėje dir. J. Škirka ir jo pavaduotojai I. Bukaveckienė, D. Bindokienė ir Vyt. Gutauskas.

sus paskutiniū laiku lanko. Pasiūlyta suruošti jaunimui akademinio pobūdžio vasaros stovyklą, kurioje dalyviai klausytų paskaitų, laikytų egzaminus ir t.t. Tuos kursus dėstyti sukviešti lietuvių profesorius iš įvairių lituanistikos sričių."

KITI METODAI, PAŽIŪROS IR KARTOS

Vinco Kazoko redaguojamas bendruomeninis Australijos lietuvių laikraštis Mūsų pastogė savo bal. 6 d. vedamajame, be kita ko, ir šitaip rašė:

"Iki šiol per 20 metų mūsų veikloje toną, kryptis ir nuosprendžius davė vyresnioji karta, kuri čia atvyko ir kuri pradėjo visą iki šiol žinomą lietuvišką gyvenimą. Vis dėlto per tą 20 metų pasikeitė ir pažiūros, ir metodai, net ir kartos. Tad visiškai nenuostabu, kad atėjo laikas pralaužti nusistovėjusį kiautą ir pažvelgti į laiką ir gyvenimą dabarties žvilgsniu.

"Daug kartų girdėjome nusiskundimus, kad ne tik mes patys, bet ir mūsų jaunimas

nuo gimtojo krašto vis labiau tolsta. Į šitą skurdą jaunimas atsakė klausimu: kaip gi jaunimas gali nuo gimtojo krašto tolti, jei jis niekad nebuvo priartėjęs? Ir šiuose žodžiuose, gal būt, glūdi visa mūsų ateities veiklos esmė, jeigu norime, kad lietuviybė Australijoje būtų užtikrinta".

NAUJIENOS PASKELBĖ VAJŲ

Chicagos lietuvių dienraštis Naujienos savo liepos 8 d. vedamuoju paskelbė Naujienų vajų. Kylančios kainos, nauja spaudos technika, kitokios gyvenimo ir biznio sąlygos verčiančios "įvesti naujus pagerinimus ir sustiprinti dienraščio finansinius reikalus".

"Amerikos lietuviai žino, kad Naujienos yra vienintelis laisvas lietuvių dienraštis" — rašoma vedamajame. Be to, nurodoma, kad "Naujienos rūpinasi visų lietuvių reikalais".

Naujienos paprastai buvo laikomos socialdemokratų krypties laikraščiu.

STEFANIJA RŪKIENĖ

VERGIJOS KRYŽKELIUOSE

RIGA

Pirmiausia reikia pastatyti grūdams pilti rigą. Dažnai javai piaunami arba perspėję arba apyžaliai. Laiku atlikti ūkio darbus, kaip dirbdavo pavieniai ūkininkai, vis dar nepavyksta ir greičiausia niekada nepavyks, nes mažai darbininkų ir tie patys labai nenoriai dirba. Stinga arkliai. Prasti darbo įrankiai, kolchozas turi tik kelias apgudusias mašinas. O kam jau tais darbas labai rūpintis, kada ant popieriaus viskas vyksta planingai ir nustatytos normos "viršinamos".

Riga tai savotiška daržinė, tik jau labai paprasta ir primityviška. Pastato kartis ir jas viršūnėmis suremia. Prie tų karčių skersai prikla griebėstus. Vinių nėra, tai jas pavaduoja susuktos karklų ar akacijų vytelės. Stogą apdengia trakiniais šiaudais. Kad riga gražiau atrodytų, pasiūsiu šiaudus apgrėbėstus grėbliais. Patį kraigą, kad vejai stogo nenuplėštų, sutvirtina surištais karklais, alksniais ar akacijomis. Rigos galus akiai užtaiso ir tik vienoje vietoje palieka skylę, kuri užkemsama šiaudais.

Rigą statėme penkiese. Mums vadovavo senas rusas, kuris buvo gerai susipažinęs su tos statybos gūdrybėmis. Jis mums nurodinėjo, ką ir kaip turime dirbti. Šį tą dirbinėjo ir pats meistras. Ypač jis mėgo pakalbinti jaunutę moldavę Marilką. Graži buvo mergaitė: tamsios ilgos kasos, didelės juodos akys, skaistus apskritas veidukas. Ji labai mažai suprato rusiškai, į viską žiūrėjo dar gana vaikiškai ir gautais dvidešimt penkeriais metais mažai rūpinosi. Matyti, kad seniokas Borisovičius jos galėjosi, nes kartais palinguodavo galva ir tardavo;

— Chvatiš gore — užteks vargo. Dar visko pamatysi.

Su mumis dirbo ir jaunas berniukas, moldavas Miša. Nors buvo vidurvasaris, bet jis dėvėjo kailinę kepurę ir kailinę liemenę. Moldavai kailiniais drabužiais savo tėvyneje ginasi nuo vasaros šilumos ir karštų Moldavijos saulės spindulių. Čia jam kailinis apdaras padės apsisaugoti nuo sibiriskų speigų. Naktimis jau ir dabar kailinukai būtų ne pro šalį.

Jaunųjų moldavų apranga rodė, kad jie nebuvo baltarankiai ir turtuolių vaikai, bet vistiek atsidūrė Sibire.

Tą pašiūrę mes pastatėme per dvi dienas. Liko tik sutvarkyti aslą. Kastuvais nusukome velėną, kojomis apmindžiojome, kad asla būtų kieta ir lygi, ir susirišę šluotas švariai iššlavėme.

Sibire ir aš meistras. Išmokau daržinės statyti ir stogus dengti. Riga baigta. Ji pastatyta net pagal visas sibiriskias taisykles. Dabar į tą daržinę įėjus pilsime. džiovinsime ir čia pat arpuosime.

RUGIŲ LAUKUOSE

Kai mes statėme rigą, kiti darbininkai piovė rugius arkline piaunamąja mašina. Pora pakinkytų arklų tempė girgždančią rugiapiovę, ant kurios sėdėjo du darbininkai.

Moterys rinko iš po mašinos rugius ir rišo pėdus. Seniokai tuos pėdus nešiojo krūvosna, o kiti vežė prie kuliamosios mašinos. Visi dirbo.

Baigusi darbus prie rigos statymo, aš buvau pristatyta imti rugius ir rišti pėdus. Čia dirbau kelias dienas. Sunkus tai darbas, ypatingai alkanam. Vietinės rusės buvo labai nesąžiningos ir mane skriaudė, palikdamos man vis didesnę tarpą nesurinktų rugių. Pradėjau joms nenusileisti ir palikdavau nesurinktus rugius. Pamačiusios, kad aš nesiduosiu išnaudojama, pradėjo sąžiningiau dirbti.

Visą rugiapiūtę dirbome be poilsio. Truputį išėjome tik po pusryčių ir pietų metu. Pavargus arkliai ir sustojus piaunamai mašinai, neštuvais nešiojome pėdus į stirtas.

Prie kuliamosios mašinos rugius krovėme į didžiausius kūgius, kuriuos tuojau reikėjo iškulti ir grūdus atiduoti valstybei. Tik mašinistas dar niekaip negalėjo susitvarkyti su kuliamąja. Neturėjo žibalo. Vis žadėjo važiuoti į sielsovietę ir ten nusipirkti ar pasiskolinti.

Nėra ko skubėti, nes rugiai dar nenupiauti. Juk tie patys darbininkai kuls ir arpuos. Tai ilgokai pagyvensime taigoje ir pilna krūtine kvėpuosime gryną orą, tik gaila, kad juo nebūsime sotūs.

Iš bendro katilo gauname sriubos ir po gabaliuką mėsos. Duonos gauname po šešis šimtus gramų per dieną. Tą viską virėja užrašo kreditan, nes gale metų už visą maistą turėsime apsimokėti.

Gyvenk ir norėk gyventi. Kai išalkstame, pasiskiname rugių varpų, akutuos nusiviliname ant ugnies, grūdus delnais išsitriname ir valgome. Ar neskanu? Grūdai truputį dar ir pakepę — labai skanu.

Dabar tai gerai, bet baisu darosi, kai pagalvojame apie žiemą. Tiesa, nėra kada ir galvoti, nes partijai įsakius ir saugumui budria akimi stebint, dirbame dieną ir naktį. Visos nakties neišdirbame, nes privargsta mūsų prižiūrėtojai. Apie trečią valandą nakties visi sugulame kulistane ant grindų ir ant narų pailsėti. Nesvarbu, kad su tais pačiais drabužiais. Nesvarbu, kad pašonėje plikos ir kietos lentos. Tik jausti, kad labai skauda visus kaulus ir taip būni pavargę, kad regis jau neatsikelsi. Tikrai moka pasaulinio rojaus kūrėjai išspausiti iš pasmerktųjų paskutines jėgas. Jie mus ir paėmė atpratinti nuo maisto ir perauklėti.

Ryto penktą valandą pasigirsta žadindimas "mat peremat — vstava!" ir dar priduriama šlykščiausias keiksmas, kurio čia negalima pakartoti. Tikrai, kad prikėlus alkanus ir taip pavargusius "bradiagas", reikia ką nors svaarus pasakyti. Šlykščiausias išsireikškimas dar pašlykštinti, savo velnišką veidą išraišką dar pažiaurinti, kad privertus darbo gyvulių keltis ir paklusti. Visi kėlėsi tyliai, kėlėsi klusniai, nes bijojo tįjūnų skundų vyresnybei. Čia buvo dar baisesnė bausmė už botagą — tai partinių patikėtinų melagingi įskundimai. Jei tik vargšas tremtinys ar kolchozinkas ką nors murmtels ar parodys nepasitenkinimą, tuojau bus apkaltintas, kad nepatenkintas sovietine santvarka, nenori dirbti kovojančiai valstybei ir padėti sunkiai kariaujantiems frontams. Karo metu tokius nepaklus-

niusius žadėdavo sušaudyti, o taikos metu duodavo dešimt metų kalėjimo.

Tyliai kėlėmės ir mes, tremtiniai. Tylėdami ir susimąstę pusrėčiavome. Niekas nejuokavo ir nebuvo noro pasišaipyti iš tikrovės. Dvi valandas prigulę, vėl einame dirbti. Niekas neskuba, bet visi juda ir dirba.

Kai paskaitai komunistinę periodiką ar propagandines brošiūras, randi aukšinių straipsnių ir gražių skambančių frazių apie dirbančiuosius. Visada priduriama, kad nė viena kapitalistinė šalis taip nesiurpina darbininkia, kaip komunistų partija ir sovietinė valdžia. O ką sako tikrovė? Teisingas tos tikrovės veidas — mano užrašai.

KŪLIMAS

Labai daug dirba ir milžiniškas statybas atlieka šeimynomis gyvenantieji vabzdėliai: skruzdės, bitės ir termaitai. Šie gyviai yra laisvai susijungę į kolektyvus ir, atrodo, gražiai gyvena. Taip bent galvodavome. Bet dabar aš jau ir čia pradėdau abejoti. O gal ir jie turi brigadininkus ir prižiūrėtojus?

Per savaitę mes labai daug padarėme, nors esame prievarta suvaryti kolektyvan ir nešame stovį raudonto vergo našta, nes užpakalyje su bizūnu stovi raudonųjų pastatytai ir jiems šniškai atsidavę urėdās. Nors ir dantis grieždami, nupiovėme didžiausią lauką rugių, sunėšėme juos prie rigos ir sukrovėme didžiausią stirtą.

Mašinistas sutvarkė išklibusią kuliamąją, apsirūpino kuru ir jau pradėjome kulti.

Mane pristatė nuo mašinos šiaudų atimti. Darbininkai, atlikę nuo mašinos tarnybos, iš plataus lauko rankioja, vežioja ir nešioja rugių pėdus ir krauna antrą kūgį. Visi plūša ir prakaituoja už badmirišką duonos kąsnelį.

Paleido mašiną. O ta kaukdama ir girgždėdama pradėjo sukstis. Leidę parinko stipriausią ir patvariausią vyrą, nes nuo jo apskrumpo priklausos visos tarnybos darbo sparta. Esame priskirti prie įvairių darbų, turime laiku susėti ir padirbti pavestą darbą. Nėra laiko apie ką nors galvoti ir dairytis, nes paskutines jėgas, nesulėtinant darbo tempo ir ritmo, kad ir nenoromis, reikia atiduoti komunistinės imperijos gynibai.

Visi esame nepajėgūs, nes alkani ir skubių darbų išvarginti. Visi kaip susitarę laukia, kad tik nutrūktų kuliamosios mašinos diržas. Jis, tarytum, mus užjaudamas, dažnai trūkdavo, nes buvo jau labai senas, sudurstytas ir sulopytas. Pas mus visko yra, tik jau naujo diržo negausi nupirkti, nors tai ir visuomeninis reikalas.

Diržų nutrūkus visi atspūsdavo, o mašinistas įmantriaišiai keikdavosi ir skubėdavo jį pataisyti. Savo mintyse gal ir jis norėjo kiek pailsėti, bet bijojo, kad jam neprimestų apsilaidinti ir nereikėtų teisintis, kodėl nutrūko diržas ir sustoję visas kūlimo darbas.

Mašinistas fiziškai labai neišvargsta, bet jam nusibosta nuolatinis bastymasis po kulistanus, nors jam daugiau mokama. Jis turėjo prižiūrėti kuliamąją ir kartais pavaduoti leideją. Buvo ir trečias leidejas, tai brigadininkas. Jis prišokęs smarkiai leisdavo mašinon pėdus, norėdamas parodyti, kaip reikia dirbti. Tačiau per dvidešimt darbo valandų ir jie pavargdavo.

Diržas sudurtas, ir vėl plūšame. Dirbame visą dieną ir visą naktį iki ketvirtos val. ryto. Žmogus, tik

stovėdamas tiek, ir tai pavargtų, mes dirbame ir dar skubame. Taip pavargsti, rodos, krisi vietoje ir daugiau jau nebeatsikelsi. Pasirodo, kad varge žmogus pakelia daug daugiau, negu galvojama. Dabar aš ir pati nesuprantu, kaip užteko jėgų ir išlikau gyva. Tas darbas dar nebūtų taip baisus, jei būtum sotus.

Darbininkai kaip skruzdės apstoję kuliamąją prakaituoja. Kai prisirenda didelė krūva šiaudų, atvažiuoja valakuška ir juos nuvelka toliau. Kūlimo valakuška truputį kitokia, kaip šienapiūtės. Tai ilga ir storoka kartis. Jos galai užkirsti ir ant jų užneriama ilgos virvės, kurios prijungtos prie pavalkų. Privaziuoja paauglis berniokas prie šiaudų krūvos, užmeta kartį už krūvos, pats atsistoja ant karties vidurio, kad prilaikytų ją prie žemės, ir nušliaužia su ta mašina tolyn. Šiaudus nuvelka toli ir palieka. Tai sibiriska darbo mechanizacija.

Prie artimųjų kulistanų šiaudus sukrauna į kūgius ir aptvarko. Žiemą jais šeria kolchozo gyvulių ir darbininkams duoda už darbdienius karvytę maitinti.

Tolimesniuose kulistanuose šiaudų niekas netausoja ir kūjuosna nekrauna, nors žiemą jie praverstų gyvuliams šerti. Tik visa bėda, kad nėra priemonių jiems parsivežti kaiman.

Kada susidaro didžiausios krūvos šiaudų, tada vieną tamsią naktį juos užkuria. Visi darbininkai apstoją tą didingą gaisrą, kiekvienas savo mintimis skraidod tik jam težinomis keliais, ir tylėdami žvelgia tolyn į nakties gilią ir paslaptingą tamsumą. Taiga savo ošimu pritaria gaisro traškejimui ir paryškina ugnies galybę. Dažnas tada, nors gal ir savotiškai, pajaučia gamtos stichiją ir gal nenoromis įsiklausyti į amžinai žaliuojančių šimtamečių kedrų ir pichtų tylą ir nesibaigiančią pasaką.

Visi pamato ugnies naikinančią jėgą, nes jos liežuviai, blaškomi Sibiro vėjų, skuba greičiau praryti šiaudus, kaip raudonieji vorai nekaltas museles, patekusias į jų apgaulingai nutiestus paslaptingus tinklus ir pinkles.

Žmonės, maloniai nuteikti gaisro pašvaistės, stovi pasinėję savo sielos gėlmėsna, net ir komunistai, kurie neturi nei sielos, nei širdies. Tuo momentu niekas nevaro dirbti, niekas nesikeikia ir niekur neskuba.

Šiaudams sudegus visi grįžta prie savo darbų. Dar ilgai viešpatauja tyla, ir visi stengiasi tą natūralų gaisro groį ilgiau išlaikyti savo vaizduotėje. Tie žmonės, su kuriais mes dirbame, taip mažą yra turėję gyvenimo džiaugsmo ir malonumų, kad šiaudų laužo gaisrais džiaugiasi kaip mažai vaikai, ir gailisi, kad viskas taip greit pasibaigė.

Ir vėl grįžtame tikrovėn. Pasigirsta tai vienoje, tai kitoje pusėje šūkavimai ir keikimai.

— Tudy tvaju tak — greičiau kišk pėdus. Girdi, kad mašina eina tuščia.

Keiksmui darbininkai skolingi nelieka ir tuojau atgal gražina dar riebesnį. O šį kartą dar pridūrė:

— Bėpigu svetimą kailį lupti, o kad taip savo pamėgintum.

Su brigadininku dar galima šiaip taip susitvarkyti, retkarčiai ir pasibarti, bet su enkavedistais ir raikomo ponais tai jau blogiau. Jie į viską žiūri per raudonus ir dar labai padidinančius akinius. Per juos labai greit galima įklimpti ir atsidurti kalėjime arba Arktikos žvejybos artelėse.

Bus daugiau

DĖL DUONOS, KULTŪROS AR MAKULATŪROS

R. E. MAZILIAUSKAS: Štai, laikau rankose 28 palaidus spaudos lankus ant kurio pirmojo įrašyta: „Kazimieras Barėnas *Tūboto gaidžio metai*“. Bus tai 76-asis Nidos klubo leidinys netrukus pasiekęs skaitytojus. Nidos leidykiai vadovauji jau keliolika metų...

KB: Jeigu patį stebint, kad ne Nida viską man išleidžia, tai čia būtų, tur būt, per daug intymi kalba pasakyti tiesa.

REM: Paslaptis?

KB: Nida turi rankraščių, ir naujų vis dar pasiūloma, ir kiekvienas nori, kad jo knyga būtų ko greičiau išleista. Dėl to aš vis turiu pasitraukti atgal į eilę arba į visai iš jos iškristi. Nepatogu ji pačiam tuos leidybinius dalykus tvarkyti ir užbėgti į priekį laukiantiems.

REM: Paskutinį savo apsakymų rinkinį pats išleidai?

KB: *Atsitiktinius susitikimus* leidau per laikraščio atkarpą, kad nenusimėtytų keliolika metų išlaukę rankraščiai. Buvau galvojęs ir su *Tūboto gaidžio metais* tą patį padaryti, bet tada laikraščio atkarpą būtų buvusi per ilgai užimta.

REM: *Gaidys*, berods, bus septintoji Paties knyga...

KB: Originali ne septintoji, bet tik ketvirtoji. Dar Vokietijoje buvo išleista *Giedra visad grižta*, Nida prieš keliolika metų išleido *Karališką dieną*. Be to, ta pati leidykla yra išleisti 1957 m. mano sudarytąją *Savųjų derliaus*.

REM: *Gaidžio metai* vis dėlto sudaro 438 puslapių knygą, vadinasi, tai stambus prozos veikalas, nors ir nėra pažymėta, kad tai romanas. Ar žanras sąmoningai nutylėtas?

KB: Nežinau, ar žanro žymėjimas ką nors duoda. Juk ir taip matyti, kad proza. Tie ir žanrų aptarimai pakankamai susipainioję, ne visi juos vienodai supranta, nevienodai ir praktiškai taiko. Nežymėdamas žanro, skaitytojo tikriausiai nenukriaužiu, o kritikams neužkertu kelio pritaikyti sau žinomas ir pamėgtas teorijas. Kita vertus, neriminti į žanrus ir palikti tai atlikti skaitytojams ir kritikams ne mano išradimas. Ne aš pirmas, ne aš, tur būt, paskutinis.

REM: Kokią turėjai tikslą, kurdamas *Tūboto gaidžio metus*?

KB: Man rašant rūpėjo duoti kiek plačiau nupieštą vaizduojamojo meno foną ir didžiausią dėmesį skirti vaizduojamam žmogui. Ar man tai pasisekė, ar ne, turiau palikti kitiems spėsti. O ar tai romanas? Pagal tam tikrus aptarimus turėtų būti romanas. Bet gal kam nors atrodys, kad reikia pritaikyti tai knygai kitokie žanro rėmai.

REM: Gimei 1907 m. gruodžio 30., vadinasi, šiaip ar taip esi priskirtinas vyresniajai rašytojų kartai. Ar spausdinties pradėjai pokarę? Kada apamai pradėjai kūrybinius bandymus?

KB: O, pradėjau bandyti seniai, bet rimčiau susigriebiau tik atsidūręs svetur. Sudarė tokias sąlygas, kad turėjau laisvą galvą, tai, atrodo, ir pasinaudojau jomis, kol vėl kitaip pakropo tos sąlygos. Man rašyti reikia turėti visiškai laisvą galvą. O ją ne visada galima palaikyti laisvą: čia šis, čia tas, ir taip pragusti žmogus keliolika metų dėl duonos, dėl kultūros ar makulatūros. Bet vis dėlto ir dabar, po ilgesnės pertraukos, šį tą esu parašęs. Gal dar kai ką ir parašysiu.

REM: O ką gi skaitytojai iš rašytojo Barėno dar gali laukti, atseit, ką jau turi rankraščiuose?

KB: Netikiu, kad skaitytojai iš viso ko nors iš manęs lauktų. Čia, tur būt, tik toks tradicinis išsireiškimas tas laukimas. Bet, ar laukia jie, ar ne, turiu dar *Dvidešimt vienos Veronikos* rankraštį — knygą, kurioje yra 21 gabalas, ir kiekviena me gabale vis pasirodo Veronika, ar kaip pagrindinė veikėja, ar kaip kitų gyvenimo stebėtoja ir dalyvė. Vą, ir šiuo atveju, jei kam patiks, galės tą knygą vadinti novelių romanu, jei ne — tik *Dvidešimt viena Veronika*. Kur gi matei tiekt dav Veronikų krūvoj? Tur būt, niekur... Beje, tos *Veronikos* jau parašytos paskutiniuosiais metais.

REM: Kaip numatai *Veronikas* išleisti?

KB: Šiek tiek lūkerėjęs, būsiu priverstas ieškoti kokios išganingės šieities išleisti, jei nepasiekęs surasti sprendimo Nidos knygų klube.

REM: *Europos lietuvių* metrikioje redaktoriaus pavarde neminima, tačiau visuomenei jau žinoma, kad faktiškai šį savaitraštį redaguoji. Aplamai esi ilgametis žurnalistas, laikraštiniu darbu pradėjęs dar nepriklausomojoje Lietuvoje. Kokia iš tikrųjų buvo *Paties žurnalistinė karjera*?

KB: Ne tik žurnalistas, bet ir apskritai jokios karjeros nesu padaręs ir manau, kad jau nespėjau padaryti. Matyt, netinkamas esu nei į karjerininkus, nei į karjeristus. Mano visas žurnalizmas Lietuvoje buvo daugiau priešokiai, atsitiktinumas, tik bet kita ko. Ir savo kelią į Londoną, į laikraštį svetur laikytis irgi daugiau atsitiktinumu. Tuo tarpu nebuvo daugiau laikraštiniame darbe patyrusio žmogaus.

REM: Jau keliolika metų Londone vadovauji Nidos leidykiai, redaguoji literatūros metraščių *Pradalgę* ir *Europos lietuvių*. Nepaslaptis, kad skaitytojų skaičius palaipsniui mažėja. Jaunieji, priaugantieji retai teisiųjų, jo truputį senstantieji ir išmirštantieji skaitytojų gretas. Remdamasis savo patirtimi, kokią ateities perspektyvą matai užsienio lietuvių leidybai ir spaudai?

KB: Kai skaitytojai sensta, išmiršta ar dar nepasėję nusibosta patys sau, tai aišku, kad ateina pabaiga. Bet kai kuriems dalykams ji ne per daug greit dar ateis. Ilgiau išlaikyti laikraščiai dar vis tiek nepasiduos. Pavyzdžiui, *Europos lietuvių* prenumeratorių nubyra labai lėtai. Laikraščių didžiausia bėda, man rodos, yra ta, kad jie priversti darytis neįdomūs — nėra gerų bendradarbių.

REM: Tad išeiti, kad mūsų spaudos ateitis neluksma...

KB: Žinoma, kad ateitis nėra linksma, o knygos padėtis yra dar daugiau apgaile-

KB: Kol kas neatrodo, kad Nidos knygų klubui trūktų rankraščių, kuriuos reikėtų paversti knygomis. Kaip žinia, kasmet leidžiam po *Pradalgę*, tai jeigu ir idealiai skaičiuotume, kad galime išleisti po kokią šesetą knygų kas metai, be jos, liktų dar penketas. O prieš akis yra dar rankraščių nemaža krūvelė.

REM: O lyginant literatūrą šiaip ir anapus...

KB: Nesunku pastebėti, kad Lietuvoje, ypač jaunesnieji rašytojai, išnaudoja sąlygas ir auga, būna pajėgūs vis geresnių darbų duoti. Svetur talentingesnį linkę nutilti, nes, matyt, nebejaucia prasmės be reikalo naudoti energiją.

REM: Neseniai išliko literatūrinis ginčas dėl tikros ar tariamos įtakos, kurią išeivijos poetai, ypač žemininkai, turį jaunesniesiems poetams Lietuvoje.

KB: Abejočiau. Bet aš kol tokio dalyko nesu pastebėjęs. Sunku būtų ir išvesti žemininkų įtakos galimybes. Žemininkai juk yra poetai be žemės, tai jie vienaip nusiteikę, o Lietuvoje kitaip. Jeigu tokią įtaką kas įžiūri, tai manyčiau, kad reikėtų aiškiau įrodyti.

REM: Koks Vakarų literatūros aplamai poveikis Lietuvos kūrėjams?

KB: Formalinių plačia prasme vakarietiško įtakų lengviau būtų užčiuopti jaunesniųjų, o gal ir kai kurių vyresniųjų Lietuvos prozininkų ir dramatininkų darbuose. Skaitai ir pagalvojai, kad šitas galėjo būti pažįstamas su Joyce, o anas su Becketu. Bet jeigu tos giminystės kiek yra, tai ji tėra tik formalinė.

REM: Gal galėtume surasti ir priešingos įtakos, atse c, ar išeivijos literatai yra įtaigojami dabar Lietuvoje kuriančiųjų rašytojų?

KB: Nėmanau, kad taip būtų. Vakarai visada buvo ir yra visokių srovių ir formalinių išraišimų šaltinis, ir Vakaruose gyvenantiems jaunesniesiems visa tai prieinama, ir kartais juos vilioja. Pavyzdžiui, mūsų svetur gyvenančių jaunųjų dramaturgų raštai aiškiai rodo, kad jiems gerai pažįstami vakarietiškieji teatrai ir antiteatrai. O Lietuvoje tik paskutiniuosiais metais pradėta mestis į formos eksperimentus, gal kai kuriais atvejais net ir per daug.

REM: Kone kiekvienais metais, paskelbus literatūros konkursų laimėtojus ir Rašytojų draugijos premijos laureatus, iškyla balsai, abejojantieji sprendimų tikslingumu ir netgi pačių konkursų literatūrinu prasmingumu. Palyginti, daug Nidos leidinių susilaukia premijų, o tai Nidos vadovui, tur būt, yra malonu. Bet ką apie tuos konkursus ir premijas galėtumei pasakyti literato požiūliu?

KB: Konkursų ir premijų neneigiu. Kai kurių konkursų rezultatai buvo puikūs, bet pasigėrėtinus tetrėjome tik kelis atvejus. O šiaip — dažniausiai graudu, kartais — juokinga, kad kai kurie darbai apvainikuojami. Dėl to nesistebiu, kad dalis

JURGITA SAULAITYTĖ

EGLĖ

Pasodinta eglė džiūsta.

Žilvine, sugrižk.

Kiek ilgai žaliuoti

gali medis

nukirstom šaknim?

Žilvine, sugrižk.

Pasodinta eglė svyra

žemės link.

Tu žadėjai balta debesį,

mėlyną bekrantę.

Kiek ilgai svajoti

gali eglė

nulaužta viršūne?

ANTIGONĖ

Drįsai palaidoti brolį.

Juodžemis ir žvyras.

Dabar prikėlimui laikas:

kaulai iš smiltyno,

judesys,

tai, ko mūsų rankos nepaliečia,

ko neapima širdis.

Drįsai laidoti brolį viena.

Ar gyvybę gražinsi

viena,

neatsimindama jo veido?

DR. KAZYS GRINIUS ATSIMINIMAI IR MINTYS

VARPININKŲ 1895 M. METINIS SUSIRINKIMAS

Kai pasibaigė L.S.D.P. metinis susirinkimas, prasidėjo varpininkų suvažiavimas, kuriame dalyvavome tik mes trys ir neišiskirstė L.S.D.P. nariai. Patvirtino me samatą?, apyskaitą, Komitetą palikome tą patį (patys save išrinkome). Mat, jau tais metais buvo ženklų, kad Marijampolės prokuroro padėjėjas Samochodskis ėmė domėtis (teisejo Antano Kriaučiūno ir Petro Kriaučiūno informavimais) lietuvių užsienio literatūra, emigracija į Prūsiją ir į Ameriką. Samochodskis, matyti, suodė esant lietuvių patriotų, kurie nori net atskirti Lietuvą nuo Rusijos. Apie tai, dar Adomaičių-Sernui bendradarbiaujant ir redaguojant „Varpą“ (1890 iki 92), patriotų rusų spauda rašinėjo, o formaliai 1894 m. pasirodžius Marijampolės „Sietyną“, bet dirbusio jau ir anksčiau, kaip tik žandaras Vonsiackis kaltino, jog platinas separatistines tendencijas spaudiniams. Reik čia priminti, kad J. Šliupas jau 1885 m. rašinėjęs apie tai, kad Lietuva su Latvija kartu galėsiančios pasidaryti federativine valstybe. Anot Basanavičiaus, vieno vokiečio apie 1883–40 m. buvo rašyta, jog Lietuva gali susilaukti nepriklausomybės. Ir ministeris Muravjevas, rašydamas carui apie Lietuvos revoliucinį judėjimą (1892–1900) mini, jog lietuviai turi tendenciją nepriklausomybei. A. Kriaučiūnui Samochodskis atrodė toksai „davadnas“ žmogus, jog jam šį tą apie lietuvių reikalus jisai papasakojo. Bet P. Kriaučiūnas, besikalbėdamas su tuo, tik paskiauo paaiškėjusiu, žandarų talkininku, buvo atsargus ir sakėsi patiesi nedaug teizingas. Mums tas prokuratorus smalsumas nepatiko, ir mes platesnio varpininkų suvažiavimo 1895 m. nekviėtėmė. Paskiau, kai 1895 m. V. Kudirka, Samochodskiu dalyvaujant, buvo iškėstas ir suimtas, be to, kai Samochodskis reikalavo iš pulkin. Sosnovskio padaryti kratą ne tik Staigaičio nurodyto Kudirkos indaujo, bet ir Staigaičio daiktuose, mums paaiškėjo, kas per paukštis buvo Samochodskis. Jau kai Kudirka buvo pasodintas į Kalvarijos kalėjimą, Samochodskis, pas kažkokį karininką pasakodamas apie Kudirkos suėmimą, prastarė, kad vertėtų iškristi ir Marijampolės gydytoją Grinių, kuris jam atrodą įtartinas revoliucionierius. Tas karininkas Samochodskio išsiplepėjimą pranešė Dr. Br. Pavalkiui, o tas man, kai parvažiavau iš Plokščių. Mano viena indauja buvo tuomet prikrauta rusų žandarų gaudomos lietuviškos literatūros. Supratau, kad Samochodskis turi neblogą uoslę ir pasiskubinau apsisvalyti. Tikejausi, kad iki bus žandarų viršininkas ištirtas Sosnovskis, pavojaus man nedaug, nes šitas naujos iniciatyvos nedarys. Na, tuo tarpu aš kratos, o gal ir suėmimo išvengiau.

Dr. Stasys Matulaitis, Jurgio sūnus, gimęs Stebuliškių k., Liudvinavo valsč., stambaus ūkininko sūnus, gimęs 1866 m., medicinos gydytojo laipsnį yra gavęs 1891 m. rudenį prie Maskvos universiteto, laisvojo gydytojo praktika vertėsi: Alekso, Jezne, Balbierišky, Vilkiaviskų, Pilviškius. 1898 m. buvo žandaro Vonsiackio įveltas į „Sietyno“ bylą ir, nors suimtas nebuvo, bet, aišku, rotm. Vonsiackio pristatytas, nors kaltės įrodymų per kratą ir nerasta, 3 metams ištremtas gyventi netolimosios Rusijos gubernijose, pagal pasirinkimą; prieš išvažiudamas į Rusiją, jisai vedė vilnietę Vilhelmą Macekvičiūtę, lenkiškos šeimės, bet lietuvių simpatike. Kaip jis patsai man sakėsi, tai daras labiausiai dėl to, kad Rusijoj nereikėtų rusės vesti. Šeima buvo lietuviška. Susilaukė dviejų dukterų, ir vieno sūnaus. Po 4 metų gyvenimo Rusijoj (Petrapių, Astrachanias ir Viatkos gubernijose) Dr. St. Matulaitis sugrižo į Pilviškius, bet ne ilgai, iš čia persikėlė į Vilnių, kur 1905 m. ėjo išvien su Lietuvos Social-Demokratų Partija, atsisakyres nuo demokratų-varpininkų. Savo gana gerai, dažnai pusiau beletristiniais, rašiniais įsiai daug padėjo L.S.D.P. Vilniuj įsiai išbuvo iki 1915 m. Kai Vilniuj užėmė vokiečiai, Dr. St. Matulaitis persikėlė į Maskvą ir ėmė linkti į bolševizmą. 1917 m. jį jau atviras bolševikas; tai matyt nors ir iš to, kad 1917 m. rudenį, besikalbėdamas su manim, prie Smalsčio ir P. Avizono, išsitarė, kad lietuviai iš Rusijos parsivės bent viena gera dalyka, tai bolševizmo mokslą. Paskiau dar skaičiau laikraščiuose, kad Dr. St. Matulaitis viename susirinkime Rusijoj apie kūrinių lietuvių karinių dalių iš Rusijos kariuomenės įkvičių pasisakė: „Jei jau kurti tautinę, lietuvių kariuomenę, tai tik tam, kad ji eitu ne Lietuvon, bet į Rusijos pietus kariauti su baltąja reaktionierių armija“. Tokio nusistatymo būdamas, St. Matulaitis grįžo nepriklausomon Lietuvon.

Sovietų Sąjungoj vis dėlto, tur būt, dėl bado, St. Matulaitis nepasileikio visiška ir, sugrižo nepriklausomon Lietuvon bene 1920 m., įsikūrė Marijampolė, vietos realinėje gimnazijoj dėstė gamtą ir higieną. Lietuvos Respublikos saugumo policijos susektas bolševikas beasęs, buvo suimtas ir pasodintas į Kauno kalėjimą; užstatą sudėjęs, buvo paleistas. 1925 m. iš Juodkrančio, kiek pajūry pasavasrojęs, perėjo į Vokietiją, o iš ten, tur būt, Sovietų valdžios padedamas, bene per Leningradą parvažiavo į Minską, kur buvo pakeltas į Gudijos Respublikos mokslų Akademijos akademikus; tenai Akademija lietuvių kalba išleido jo istorinę studiją apie Baudžiavą Lietuvoje. Jo dukra Katrė taip pat yra parašiusi rusų kalba vertą brošiūrą „Litovcy pod polskim gnetom“ (Lietuviai Lenkų priespaudoje).

Iš pabėgusios 1941 m. po Minsko 1941 m. subombardavimo jo žmonos Vilhelminos Matulaitienės sužinojau, kad St. Matulaitis Minske buvęs kaltinamas šnipinėjimu, nuteistas ir išežtas į Kozakstaną, kur dirbęs ambulatorijoj. Katrė Matulaitytė buvo išteikėjusi už suaudyto po 1926 m. gruodžio 17 d. perversmo, Poželos, bet SSSR ju joo persikyrė, išteikėjo už antro vyro, bet, nu-teista už šnipinėjimą, dingo be žinios. Katrės dukte su senele atsidūrė Linkuvoj. Su kita dukra motina pasimetė per Minsko bombardavimą ir grįžo tik su 13 m. Katrės dukra Maja. Žmona įsikūrė bene Linkuvoj, versdamasi akušerija, nes, dar netekėjusi, ji buvo baigusi Petrapių felčeriu-akušerių gerus kursus.

Dr. St. Matulaitis yra parašęs ir išspausdines daug savo rašinių — medicinos, gamtos, politikos, politinės ekonomijos, istorijos, beletristikos, satyros sričių. Į savo gyvenimo pabaigą įsiai pasidarė Lietuvos istoriku ir yra išspaudines savo parašytą Lietuvos istoriją.

St. Matulaitis lietuviškai rašinėd pradėjo labai jaunas, dar būdamas Marijampolės gimnazijos mokynis, „Aušroj“. Toliau rašinėjo „Varpe“, „Ūkininke“, Amerikos lietuvių laikraščiuose, toliau LSDP laikraščiuose, be to, yra paleidęs į pasaulį daug pienesnių ir storesnių knygų, daug jų agitacinio pobūdžio. Jis bus ne vienas produktiausiai senesniųjų lietuvių rašytojų. Kokių dar veikalų įsiai yra parašęs, pasišalinęs į Sovietų Sąjungos teritoriją, po 1925 m. tikrai nežinau, išskyrus lietuvių kalba parašytą ir Gudijos Minsko Mokslų Akademijos išleistą storoką tomą apie Lietuvos baudžiavą. Tą knygą kai kas turėjo Kaune, ir man teko ją skaityti, taip pat esu ją matęs Kaune Sovietų Sąjungos buvusioje spaudinių parodoje. Tai rimtas marksistinė dviasia parašytas veikalas (jo buvo išspaudintas I tomas ar I dalis). Man teko su St. Matulaičiu viena idėja gyventi ir dirbti (tautinio ir demokratinio radikalizmo) maždaug 1887–1904 m., t. y. daugiau kaip 17 metų. Tą bendradarbiavimą ir tuos St. Matulaičio patarnavimus lietuvių tautai su dėkingumu ir smagiu atsiminimu ir dabar tebejauciū. Jo subolševikėjimo periodo vaisių tuo tarpu nesilimu vertinti, nes nedaug tepažįstu šį jo gyvenimo laikotarpį. Aš abejoju, kad tai būtų lietuvių tautos naudai. Vyras su temperamentu, mokąs atsiduoti, mokąs mylėti, bet taip pat perpykęs mokėdavo ir niekų pridaryti, manau, nebus lietuvių užmirštas. Jo ilgos veiklos balansas gal bus suvestas su teigiamu saldo.

Reikia pridėti, kad St. Matulaitis už redagavimą „Varpo“ ir „Ūkininko“ jokio atlyginimo nereikalavo ir neėmė, o tuo tarpu Mauderodės spaustuvei Tilžėje mes, varpininkai, buvom jau apie tūkstantį markių skolingi. Reikia įvertinti Dr. St. Matulaičio piniginę auką. Įsiai per 19 mėnesių me atlyginimo redagavo „Varpą“ ir „Ūkininką“ (1895 ir 1896 m.). Skaitykim, kaip Jon. Kriaučiūnai, po 50 rb. mėnesiai. Pasidarys 950 rb. arba 2100 M. Tai yra daug daugiau kaip Brazilio dovanoji 900 M. Negana to, įsiai 1897 ir 1898 m. kas mėnuo aukodavo laikraščio redagavimo reikalams. Tuo laikotarpiu jo buvo varpininkų reikalams viso paauktoka ne mažiau, kaip 1500 rb. Ar gi reikia didesnio pasiaukojimo vieno žmogaus: ir patsai dirbo ir pinigų mylimam reikalui klojo. Ir dėl to reikalo 3 metus dar ištėrimo gavo.

KAPSUKAS, MICEKVIČIUS VINCAS

(1880. IV. 7—1935. II. 17)

1896 m. vieną dieną atėjo jaunaitis, pasisakė esąs Micekvičius Vincas, Liepojaus gimnazijos VI klasės mokynis, pirmiau mokėjęs Marijampolės gimnazijoj ir Seinų kunigų seminarijoje, bet iš ten dėl lietuviškų spaudinių laikymo parašytas pasisailinti. Kilęs įsiai nuo Pajevonio, bene iš Būdviečių kaimo. Jis prašė patarimo dėl nesveikatos, nes seneniai Liepojuj jam iš plaučių smarkiai paplūdęs kraujas. Teisybė, plaučiuose buvo slo-ginių ir pneumoninių reiškinių (plaučuvio, lot. caverna). Kapsukas, kaip jis paskiau rašiniuose pasivadavo, papasakojo, kad Liepojuj turėjęs reikalų su žandarų viršininku Niedzviečiu, tur būt, dėl Seinų istorijos. Bet Niedzvieckis pasirodęs žmoniškas žandaras ir iš pat pradžių įspėjęs Micekvičių, kad niekų nekalbėtų, gerai, neskubėdamas apgalvotų, ką sako, jei gerai, tvirtai ko nežinaš, tegul taip ir sakas, kad nežinaš. — Nieks tavęs, jaunaiti, už liežuviu netešia, — baigė savo pamokymą žandaras. — Aš supratau, — tarė Vincas Micekvičius, — kad Niedzvieckis nori manęs skandinti, ir ėmiau į jo paklausimus iš lėto atsakinėti — „neatsimenu, nežinau, nepažįstu, nebuvo, negirdėjau, nemaičiau, neskaiciau, neturėjau, nesutikau“. . . . Pabaigė. Žandaras, paspaudęs ranką, atsisveikindamas dar šiais žodžiais mane palydėjo: „Daugiau neįkliuk, mano mielas (goulbick), ir mokėk liežuvi valdyti“ (ne popadaites bolše i deržite jazyz za zubami).

Kapsukas sakė skaitęs lietuvišką „Darbininką“ 1896 m. nr. 1 ir jam patikęs. Žinoma, aš nepasisaikias, kad tai mano vertimas. Jis matęs ir programą Lietuvos Social-Demokratų Partijos (1896 m.), bet ne viskas jam aišku tenai atrodė. Buvo tai per Kalėdų 1896 m. atostogas. Pernakvojęs Vincas išvažiavo, gavęs patarimą dėl plaučių džiūvos.

Kaip toliau sužinojau, Kapsukas plaučių džiova sirgo visą savo gyvenimą ir vis labai daug dirbdavo. Kartais Kapsukas beveik visai pasveikdavo, nors dažnai ir netrumpai sėdėdavo kalėjimuose ir jam ilgus metus ištremtam teko gyventi žiauraus klimato Sibire. Nuostabu, kad Sibiro šalčiuose ne vienas džiūvininkas, net tremtinio sąlygomis gyvendamas, beveik pasveikdavo. Apie tai rašė Krokuvos laikraštis „Przeglad Lekarski“. Dr. Julius Talko-Hryniewiczus jau apie 1896 m. Miręs Kapsukas, rodos, plaučių kraujapilūdžius apie 1934 m. (?) nesulaukęs 60 m. Bet koks audringas buvo jo gyvenimas, kur nei dieną, nei naktį nebūdavo nei fizinės, nei dvasinės ramybės, dažnai biauriose gyvenimo aplinkybės. Argi džiova nėra gerybinė liga?

rašytojų konkursuose nedalyvauja ir paliekia visus laurus skintis jų ištroškusiems, ir ne už tai, kad jie būtų verti. Prisipažinsiu, kartais mane stebina konkursų komisių sprendimai. Svarstau sau vienas: argi gali būti, kad tokie ir tokie komisijos nariai neturėtų supracimo apie literatūrą? Neradamas atsakymo, pasidarau išvadą, kad arba konkursui pasiūstieji darbai visai buvo labai žemo lygio genijų, arba sprendimui turėjo įtakos kokie pašaliniai motyvai. Ginčijamasi ir dėl premijų už išspausdintuosius darbus, tačiau čia reikalias man atrodė žymiai geresnis, nors ir čia, tikiu ir matau, sprendimai nėra laisvi nuo visokių pasaulėžiūrinų sumetimų ir srovinės priklausomybės — ranka ranką mazgoja.

REM: Ar teisingi kursuoja gandai, kad esi senas socialistas?

KB: Senas esu, tiesa. O socialistu laikau save irgi iš seno, ir jeigu aš kartais išdrįsciau užmiršti, kad toks esu, kaip mat, gandai primena. . . Tie gandai kartais, pasirodo, būna tokie greitai, kad pirma manęs atbėga. Dar aš nesusėpėjau nusikelti į kurią nors naują vietą, o jau žinoma, kas toks esu. Nueina gandai, žinoma, su pagražinimais, ir apsipratę su manim žmonės vėliau nustumba, kad esu socialistas ir vis dėlto žmogienos nevalga. . .

REM: Praeitųjų metų pabaigoje *Europos lietuvių* buvo išspausdintas laikraščio leidėjų, atseit, D. Britanijos lietuvių sąjungos ir Lietuvos Namų akc. bendrovės valdybos, pranešimas, menamai apribojantis redaktoriaus teises ir kompetenciją. Visuomenėje buvo pasigirdę balsų, kad tuo pranešimu leidėjai savotiškai išreikė nepasitenkinimą redaktoriu. Ar tai tiesa?

KB: Aš ir pats maždaug tiek težinau, kiek tame pareiksimame parašyta. Jeigu leidėjai tuo ir rodytų nepasitenkinimą redaktorium, tai nieko negalėčiau niekam padėti. Aš vienas, o jų visos būrelis, o žinau gi, ką lietuviai sako apie galią ir valią, ir jie sako teisybę.

REM: Bene opiausia mūsų, svetur atsidūrusių, dabartinė problema yra santykiai ir bendravimas su tautos kaimeniu Lietuvoje. Šitam klausimui negali likti abejingas joks sąmoningas lietuvis, o ypač

rašytojas ir redaktorius. Ką šiuo klausimu galėtumei pasakyti?

KB: Taigi, bendradarbiavimas su kraštu pasidarė viena pagrindinių temų. Laikraščiai pilni pasisakymų ta tema ir net aštrių ginčų. Bet nemanau, kad galėčiau trumpai nusakyti savo požiūrį.

REM: Kaip vertini *Akiračius*? Ar jie buvo reikalingi mūsų spaudos svetur rikiuotėje, ar jie save pateisino?

KB: Aš ir nežinau, ar *Akiračiai* pateisino save. Kai kur man kyla abejonis. Nemaža vietos jie skyrė pristatyti tam, kas anapus yra gera, bet daugiausia apsiribodami kultūros dalykais. Jeigu tikslas yra parodyti, kas ten vyksta, tai vienos srities pristatinėjimas yra gi ne visc gyvenimo vaizdas. Užsidedi, pavyzdžiui, gražią kepturę ir nuolat žvalgausi į veidrodį: ai, kaip gražu! O švarko apibrizgusių alkūnių ar išdubusių kelnų šitaip ir nebe-matyti. Ryšium su tuo teisingai buvo pasigendama *Akiračiuose* dažnesnio gero žodžio, kas čia geresnio padarano ar svetur. Priešingai, šiai pusei ne kartą gal buvo ir be reikalo pasakomas piktas žodis. Dar ko aš pats labiausiai pasigėdau *Akiračiuose*, tai linijos. Kas vieno giriamas, kito peikiama. Už ką gi *Akiračiai*? Jeigu einama atlikti tam tikros misijos, ko nors sukurti ar praveisti ar ką nors sudaryti, tai negalima gi sukiotis apie tvorą ir po truputį pastovinėti abiejose pusėse. Pats *Akiračių* pasirodymas kelia tokius lūkesčius. Spaudos turime per akis, dėl to iš naujo leidinio laukume, kad jis ateitų su kažkoku aiškiu, dar iki šiol niekieno nevykdytu uždaviniu.

REM: Nejaugi *Akiračiai* taip ir neatlieka jokios misijos ar uždavinio? Jei leidinys spausdina įvairius nuomones, tai jau ir turime šickią tokią liniją, būtent, ne vien tiktai „saviesiems“ leisti viešai pasisakyti. . .

KB: *Akiračiai* eina tik porą metų, todėl būtų stebuklas, jei jie būtų jau atlikę misiją — per trumpas laikas. Didelės misijos reikia kur kas ilgesnio laiko. Mano galva, reikia ir plano, linijos. Duoti visuoms pasisakyti, surinkti įvairiausių nuomonių kolekciją, manau, nėra linija.

REM: Dėkui už pokalbį, Kazimierai!

(AKIRAČIAI)

Charles Dickens

ŠIMTAS METŲ NUO JO MIRTIES

Birželio 9 d. suėjo šimtas metų nuo Charles Dickenso mirties. Po Šekspyro, angliškai kalbančiuose kraštuose Dickens yra labiausiai skaitomas autorius. Šekspyrą skaitė daugiausia intelektualai, Dickensą skaitė visi, paprastoji liaudis, paprasti žmonės. Dickensas rašė lengvai, dailiai ir visiems suprantamai, nes rašė apie tuos žmones, kuriuos kiekvienas mato gatvėse, fabrikuose ir raštinėse.

19 šimtmetis buvo visokių revoliucijų ir didelių pasikeitimų amžius. Tai buvo didelio persilaužimo laikotarpis su pramonės revoliucija Anglijoje, Markso proletariato išsamiu, Darwinio evoliucijos teorija, gamtos mokslų pažanga. Atsirado naujas žmogaus tipas, mokslininkas, kuris daro eksperimentus, kuris pats žiūri, stebi gamtos reiškinius.

Charles Dickensas gimė Anglijoje 1812 m. Tėvas Johnas buvo mažas valdininkas. Nustojęs tarnybos persikėlė su šeima į Londoną. Tėvas buvo nerimtas, be darbo, skolino iš visur pinigų, negalėdamas sumokėti, sėdėdavo kalėjime. Namuose buvo toks vargas, kad vaikai turėdavo eiti elgetauti. Charles, sulaukęs 12 metų, išėjo į batų tepalų fabriką dirbti. Tada dar nebuvo įstatymų, kurie draudė vaikams dirbti fabrikuose. Dickenso tikroji mokykla buvo fabrikas, gatvė, darbininkų priemiesčiai, jo mokytojai buvo vagys, mušikos, girtuokliai, sukčiai, ištvirkėliai, prostitutės. Dickensas pats sakė, kad mokykloje daugiau lupdavo, negu mokydavo. Dickensas pats išmoko stenografijos. Tokiu būdu pateko į teismą, į parlamentą už sekretorių. Ten susipažino su valdininkais, kurie

labai išnaudodavo tuos praečius, kaimiečius, darbininkus. Jis labai nekętė biurokratijos. Nemėgo nei valdiško, nei dvasiško autoriteto.

Dickensas pasidarė geras laikraščių korespondentas. Turėjo gerą stilių, lengvą plunksną, greitai pasidarė žurnalistu. Dickensas, 18-19 metų berniukas, įsimylėjo į bankininko dukterį — Mariją Beadnell. Mergaitė buvo graži, jauna, turtingų tėvų ir visiškai nevertino Charlio Dickenso, kuris dėl jos beveik sirgo, jos palangėmis vaikščiodavo, kad ją bent pamatytų. Sugulvojo pagarsėti ir pradėjo rašyti, bet nespėjo pragarsėti, Maria Beadnell ištėkėjo už kito.

Dickensas turėjo tris dideles savybes: buvo menininkas, buvo labai pastabas ir turėjo nepaprastai gerą atmintį. Jis tyčia visur eidavo, landydavo ir rinkdavo įspūdžius. Jis išprašė ir kalėjimą, kur kalbėjo su visa eile nuteistųjų mirti. Dickensas labai daug skaitė. Jis buvo sarkastiškas, pilnas ironijos ir maištingas. Dickensas visiems tarė tiesos žodį, net

Paryžiuje gyvenančio dail. Vytauto Kasiulio kūrinių birželio mėn. buvusioje parodoje Los Anželėje.

pačiai karalienei Viktorijai, valdžiai ir dvasiškiams. Jis nemėgo titulu, neieškojo garbės. Sakydavo, jeigu kurie nori mane pagerbti, tegul skaito mano knygas. Jo raštų yra daug: Pickwick, Oliver Twist, David Copperfield, Dombey and Son, Bleak House, Christmas Carol ir t. t. Jis turėjo bėdos su savo knygomis. Tada dar nebuvo įstatymais apsaugotos autorių teisės. Be autoriaus leidimo, be jokio atlyginimo, leidėjai knygas spausdindavo.

Dickensas vedė Cathrene Hogerth ir išgyveno su ja 22 metus. Turėjo 10 vaikų. Būdamas staigaus būdo, dažnai išliedavo savo tulžį ant žmonos. Moterystė visiškai suiro. 1857 m. Dickensas išmylėjo į aktorę Ellen Ternan, 18 m. amžiaus mergaitę. Tada skyrybų per teismą nebuvo ir jo gyvenimas pasidarė konkubinatas, ko Anglijos visuomenė tokiame žymiam žmogui būtų nedovanojusi. Jis ją išlėpė. Atrodo, kad Ellen labai Dickensą mylėjo, nes jis jau buvo senesnio amžiaus žmogus, bet ji tikrai mylėjo jo pinigus. Dickenso dideli gerbėjai sako, kad tai buvusi platoniška meilė, o Dickenso dukterė sako, kad jis su ja turėjęs kūdikį, kuris anksti mirė. Nežiūrint žmogiškų silpnybių, Charles Dickensas yra vienas didžiausių pasaulio rašytojų. J. Venckus

Violetos Palčinskaitės Poezija JAV

Lietuvos poetė Violeta Palčinskaitė ilgesnį laiką vieši Amerikoje pas gimines. New Yorke poetė savo kūrybą skaitė literatūros vakare kartu su išėmijos poetais Leonu Lėtu ir Jonu Meku.

Liepos 11 d. Violeta Palčinskaitė savo kūrybą skaitė literatūros vakare Chicago Vyčių salėje kartu su Chicago lietuvių poetais Liūne Sutama-Z. Katiliškienė ir Rimu Vėžiu. Į vakarą atsilankė didelis jaunimo skaičius.

Violeta Palčinskaitė gimė 1943 m. mokytojo šeimoje. Gimnaziją baigė Kaune. Vilniaus universitete studijavo istorijos-filologijos fakultete. Pirmąją eilėraščių knygą išleido 1961 m. Be poezijos, yra išleidusi pjesę vaikams „Ri-ku Ta-ku“.

AL. GIMANTO SKILTIS

JAUNŲJŲ TARPUSAVIS BENDRAVIMAS

Vietinės aplinkos pradinėse ir ypač antrinėse mokyklose gana įprastas paprotys skatinti jaunimo tarpe tarpusavį susirašinėjimą. Jis vykdomas to pačio krašto moksleivių tarpe, bet po antrojo karo ypač išpopuliarėjo susirašinėjimas tarp svetimų kraštų ir tautų jaunimo. Nereikia ir kartoti, kad tai labai vertingas ir skatintinas reiškinys.

Tegu ir laiškinė forma, bet abi pusės iš tokių ryšių gali turėti tik naudą. Puiki proga

L. VLADIMIROVAS GRĮŽO Į LIETUVĄ

Šešerius metus ėjęs UNO bibliotekos direktoriaus pareigas, iš New Yorko į Vilnių išvyko L. Vladimirovas su žmona. L. Vladimirovas yra buvęs Vilniaus universiteto bibliotekos direktorius.

NAUJAS BIBLIJOS VERTIMAS

Šv. Kazimiero kolegijos Romoje rektorius prel. L. Tulaba verčia į lietuvių kalbą bibliją. Jis jau turi spaudai parengęs šv. Jono evangeliją ir ruošiasi versti kitas evangelijas. Apaštalių darbus ir Senąjį testamentą, L. Tulavos nuomone, turėtų versti kiti specialistai.

L. Tulaba verčia iš graikų kalbos. Jo vertimas skirsia nuo J. Skvirecko vertimo, kuris buvo darytas iš lotyniškosios vulgatos. Naujojo vertimo kalbą taiso A. Salys. Šv. Jono evangelija numatoma išleisti dar šįmet.

Prel. L. Tulaba yra pirmas lietuvis kunigas, įsigijęs šv. Rašto doktorato laipsnį.

pažinti panašaus amžiaus kitą tautą jaunuolių, patirti jų visas nuotaikas, lūkesčius, pageidavimus. Pagaliau, šios dienos jaunimas, rasi, rytoj jau bus vadovai savajame krašte, išilies ir visokeriopą savojo krašto kultūrinį, politinį, ekonominį ar sportinį gyvenimą. Užmegztos laisvinės pažintys, galimas dalykas, vėliau galės išsivystyti ir asmeninės pažintys. Toks bendravimas gali prisidėti prie didesnio tautų tarpusavio pažinimo, prie geresnio susipratimo ir supratimo.

Į tą laišku rašymo ir gavimo akciją patenka ir mūsų moksleiviai. Štai, ir šio autoriaus penkiolikmetė dukra pereitą mėnesį susilaukė dviejų laišku (adresai ten nukeliavo per mokyklą), vieno iš Vokietijos, kito iš Prancūzijos. Autorės panašaus amžiaus jaunuolės Vokietaitė rašo vokiškai, prancūzaitė — angliškai. Pridedo savo nuotraukas, papasakojo bent kiek apie save, mokyklą, aplinką. Tai pradžia. Mokykloje, draugijų tarpe, savotiškas susijaudinimas, rodo viena kitai gautus laiškus, džiaugiasi, pavydi tos, kurios dar su nieku jokių ryšių neužmezgė. Dukros draugės klausinėjo, ar nebūtų galima susirašinėti su Lietuvos gyvenančiomis mergaitėmis.

Bene prieš porą metų, viename moksleivinio amžiaus jaunimui skirtame žurnale iš sovietinės Lietuvos, buvo eilė adresų, norinčių susirašinėti su užsienyje gyvenančiu jaunimu. Parinkus keletą pavardžių, šis autorius nusiuntė vienas mūsų laikraščiu, prašydamas, lyg niekur nieko, išspausdinti tuos adresus. Juk būtų gera, kad kas iš mūsų laišku atsilytų ir užmegztų laiškinį ryšį. Tuo labiau, kad vieni jų pageidavo susirašinėti su tais, kurie domisi filatelija, kiti senais pinigais, plokštelėmis, jaunimo literatūra ir pan. Po ilgoko delsimo pagalavai atsiliepi redaktorius, pastebėdamas, kad nėra kaip spausdinti tuos adresus, esą, dar pakaltins kas laikraštį... pritarimu sovietinei Lietuvos aneksijai.

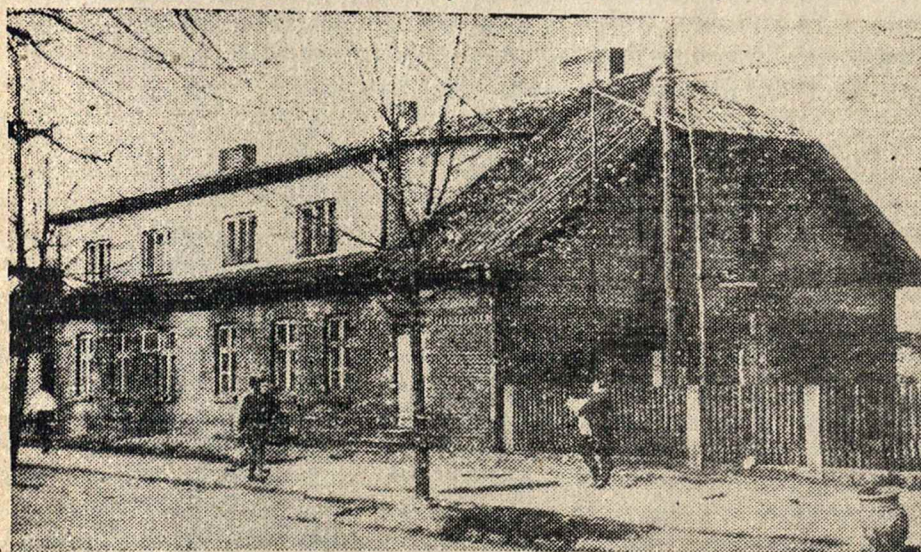
Laikai ir įsitikinimai keičiasi, galime būti tikri, kad šiandien jau toks pasiteisinimas nebūtų atėjęs, nes būtų per daug naivus. Gaila, kad dingo tas sąrašelis, kitu atveju, gal ir nebūtų pervėlu jį paskelbti.

Susirašinėjimas tarp giminių ar pažįstamų jaunimo, gyvenančio Lietuvoje, šiuo metu yra gan gyvas, besipilečiantis. Kai kada jis darosi net savotiškai keistas: štai, viena moksleivė čia studijuoja rusų kalbą, jos giminaitė Lietuvoje — anglų. Susitarę, kad iš ten ji rašys laiškus angliškai, o čionykštė — rusiškai. Esą, galės viena kitą patikrinti, ištaisyti klaidas, padėti. Atseit, abi lietuviškas susirašinėja ne lietuvių kalba. Kažkaip neskanu ir tiek. Turime jaunimo, kuris jau nebūti jokių giminių ar pažįstamų Lietuvoje. Ar nebūtų gera, kad tokie pradėtų susirašinėti kad ir su nepažįstamais vienamečiais Lietuvoje. Abi pusės turėtų daug ką pasakyti, geriau pažinti vieni kitus, gal pasikeistų mažomis dovanėlėmis, suvenyrais ir kitomis lietuviškomis vertybėmis. Rasi, kada vėliau, gal ir asmeniškai teks pasimatyti. Jaunimas anapus labai labai nori užmegzti ryšį su pasaulio platuose išskaidytais tautiečiais, ypač tokiems, kurie nori ir jaučiasi esą lietuviais. Ar tokie norai bei pageldavimai yra peiktini?

A. Hermanas

Algimanto Mackaus gimtinėje

Lietuvos periodikoje ir bendruose rinkiniuose jau buvo spausdinta poeto Algimanto Mackaus kūrybos fragmentų, vienas kitas rašinys apie patį poetą ir jo kūrybą. Dabar A. Andriuškevičius spausdinasi Gimtajame krašte su pluoštelį A. Mackaus biografinių duomenų, kuriuos čia perspausdiname. Ar Lietuvos leidyklos norės ir galės išleisti Mackaus raštus, užuominų spaudoje nesimato.

Žinių apie poeto Algimanto Mackaus gimtąsias vietas gavau per savo pažįstamą iš poeto motinos M. Mackuvienės, šiuo metu gyvenančios JAV. Štai keletas jos laiško, rašyto J. G., ištraukų:

„Pagėgių miestukas buvo daugiau išmėtytas, ir gatvių pavadinimų, kiek prisimenu, atrodo, visai nebuvo (...) Mes gyvenome valdiškame name, kuris priklausė Pagėgių paštui. Čia ir gimė Algimantas 1932 m. vasario 11 d. Bandysiu aprašyti, kaip tas namas atrodė ir kokiojo maždaug vietos buvo. Namas buvo raudonų plytų, vieno aukšto, padalintas į keturis butus. 2 butai į gatvės pusę, 2 į kiemą. Atsislojus ant laip-

ty veidu gatvėn, pirmas namas iš kairės — valstinė. Mūsų butas pirmas prie valstinės. Už valstinės kiek toliau dr. Endrulat namas, o į dešinę, kiek paėjus, gana didelė turgaus aikštė. Priešais langus trikampis, apaugęs medžiais, kaip mažas parkukas. Už to trikampio kitoj pusėj Klaipėdos plentas. Tame name gyvenome 4 šeimos paštininkų. Mes, dvi šeimos, buvome iš Didžiosios Lietuvos, kitos dvi klaipėdiečiai...

Vėliau pastatė gražų pastatą. Ten tilpo Doneleičio gimnazija, pradžios mokykla ir vaikų darželis. Algimantas ten pradėjo lankyti vaikų darželį ir pradžios mokyklą. Hitleriui užėmus Klaipėdos kraštą, išbėgome (...)

Noriu parašyti porą žodžių nuo savęs. Sunku yra prisiminti Algimanto žuvimą, bet džiaugiuosi tuo, kad apie jį prisimenama Lietuvoje, kurią jis taip mylėjo.“

Nuvažiavęs į Pagėgius, visus M. Mackuvienės aprašytuosius pastatus radau tebestovintius. Tebėra ir Algimanto Mackaus gimtieji namai (dabar K. Poželos g. 6). Jų autentiškumą patvirtina vienas iš nedaugelio likusių senųjų pagėgiškių — Jonas Kasiulis, gyvenantis čia nuo 1929 m. Tiesa, pastatas kiek pasikeitęs — 1959 m. buvo įrengti dar 4 butai antrajame aukšte. Bute, kur kadaise buvo išsikūrusi Mackų šeima, dabar gyvena Pagėgių statybos darbininkas Izidorius Urbutis.

M. Mackuvienės minėtoji valstinė per karą sudegė, teliko sienos. 1955 m. namas atstatytas, jame dabar taip pat valstinė. Buvusiame dr. Endrulat name — ligoninė, o Doneleičio gimnazijos pastate — Pagėgių mokyklos internatas. Tas „medžiškas apaugęs trikampis“ viręs gražių beržų, eglių ir kitokių medžių guotu. Reikia manyti, atsisiras nemaža žmonių, kurie, keliaudami pro Pagėgius, stebėsi ir aplankys poeto Algimanto Mackaus gimtinę.

ALFONSAS ANDRIUSKEVICIUS

Politinė padėtis Lietuvoje

LIETUVOS INTELIGENTIJA TIKRAI YRA LIETUVIŠKA

Tarybų Sąjungoje ne valstybė tarnauja žmogui, bet žmogus valstybei, tad ir nėra jokių vilčių, kad kas greitai laiku pasikeis. Švelnė ja ten suvaržymo formos, daugėja privilegijų „naujai klasei“, didėja uždarbis ir gerėja pragyvenimas, tačiau demokratijos mūsų supratimu niekas nėra nedrįsta tikėtis ar laukti. Bandoma tad duotose sąlygose kiek galima geriau gyventi ir į viršų prasimušti.

Lietuvos ministerijos ir komitetai be Maskvos jokių didesnių sprendimų ir nutarimų padaryti negali. Aukštesnėse vietose sėdintieji gerai žino visas savo galimybes ir jau vien dėl savisaugos neperžengia ribų. Be to, dar ir dabar „pavadojuojų“ pavardės rusiškos, kas aiškiai nurodo, iš kur vėjas pučia. Betgi reikia pastebėti, kad visi kiti postai užimti išimtinai lietuvių, kurie stengiasi duotose sąlygose atsiekti Lietuvos respublikai ko geriausio stovio.

Lietuvos inteligentija yra tikrai lietuviška. Jos pastangos išlaikyti visas lietuviškas vertybes nenuėjo veltui. Dabartinė jaunoji Lietuvos rašytojų, dailininkų bei kultūrininkų karta atnešė su savimi naują lietuvių kultūros suvokimą. Bet cenzūra, per kurios rankas pereina kiekvienas kūrinys prieš pateikiant jį viešumai, uždeda tolimesniam žydėjimui varžtus ir ribas. Vyksta tyli kova, apėinant cenzūrą komunistinių idėjų ar Lenino citatų prisidengimu. Kiekvienas rašytojas ar menininkas dalina savo kūrinius į „čia valstybei, čia man“. Dabar, prieš Lenino gimimo šimtmetį, cenzūra dar labiau sustiprinta, ir kiekvieno reikalaujama atiduoti prievolę Lenino pagerbimui.

Geriausiai tarpsta laudies menas ir tautosaka, kurie mažiau rišasi su ideologija. Čia pasiekti didžiausi laimėjimai. Bet liaudies meno puoselėjimas kultūriname tautos gyvenime yra tik epizodas, o vėliau tik tam tikras pagrindas tolimesniam išsivystymui. Neaišku, kokie bus sekantieji Lietuvos kūrybiškos inteligentijos žingsniai; Lietuvos inteligentija yra darbšti, veikli, sumani ir kūrybinga ir ji tikrai ras kelią prie tautai savai lietuviškai kultūrai, apėinant partijos uždėtus varžtus.

Per paskutinį dešimtmetį Lietuvos ūkyje bei kultūroje įvyko dideli pasikeitimai, tačiau politinis gyvenimas esmėje išliko pasitovum, neskaityt kokių niuansų. Dar ir dabar Lietuvos gyventojai jaučia Saugumo veiklą, nors tai kasdieniniame gyvenime kartais ir nepastebima. Betgi reikia pripažinti, kad niekam negresia pavojus dėl menkinimo, kaip neapgalvoto žodžio ar kritikos kai kuriems reiškiniams, būti suimtam ir nuteistam. To pasėkoje esančių nesklaidumų kritika bei pajuoka prasimuša net į viešumą. Spaudoje randama laišku, nuodardžių trūkumus, atskiri rašytojai bei publicistai efektingai kovoja dėl pagerinimų viešame gyvenime, pasisako prieš uniformiškumą mene ir literatūroje. Tačiau paliešti partiją ar jos aukštesnius vadus dar ir dabar nėra įmanoma. Saugumas čia budrus. Paprastai turistų saugumo organai mažai domisi, ypač jei jis nesupranta kalbos ir giminių neturi. Kas kita yra su mokančiais kalbą.

Atskiras asmuo beveik neturi jokios galimybės politiniame gyvenime ką nors pakeisti ar bent savo darbu prie jo prisidėti. Dėl to žmonės politikai mažai domisi, o jei, tai daugiau tik tarptautine. Tačiau tarptautinės politikos informacijos yra labai blogos, nes visos žinios, pasiekiančios juos per vietinę spaudą ar radiją, yra propagandos tikslams iškreiptos ir vienašališkos. Tad nereikia stebėtis, kad žinios apie Vakarus ir net apie Krenliaus politiką yra neaiškios, baltai juodame fone.

Tačiau nei vienas suvaržymas taip skaudžiai nepaliečia Lietuvos gyventojų, kaip keliolika į užsienį apribojimas. Netgi išvaizdymas — „demokratinės“ šalies gana sunkus, o į Vakarus sienos praveria tik kartas nuo karto, ir tai tik rašytojams, technikams ar aukštesnioms mokslo žmonėms. Paprastas gyventojas gali tik pasipuošti. „Naujoji klasė“ keliolika metų pinigo turi, bet valstybė dar kol kas neleidžia išvažiuoti.

Kaip bežiūrėsime, Vilnius darosi lietuviškesnis. Nereikia už-

miršti, kad seniau Vilniuje lietuvių veik nebuvo. Jis ir dabar pasiilko daugiausiai miestu, o lietuvių skaičius pakilo iki 37%. Didesnioji vadovaujančių kadrai ir inteligentijos dalis yra lietuviai. Nei lenkai, nei rusai beveik neturi Lietuvoje savos inteligentijos. Visas Lietuvos kultūrinis gyvenimas yra lietuvių rankose. Rusų daugumą sudaro smulkioji darbininkija, kuri perima visus žemesnius darbus. Be to šie rusai savo įžulumu ir nekultūringu elgesiu yra praradę visas lietuvių simpatijas. Tai daugiausiai jokio tėvynės jausmo neturintieji pakraščio rusai, kurie visur jaučiasi tartum namuose ir leidžia kitiems suprastis, kas šioje valstybėje yra ponas. Toks atvykusiųjų neprieštikymas prie lietuviškos aplinkos ir jų pabrėžimas, kad jie esą savoje žemėje, nepaprastai kelia lietuvių atsispyrimą prieš tokius sluoksnius ir iš viso prieš bet kokią rusinimą. Lietuvių aukštoji inteligentija žvelgia į juos su pasibaisėjimu ir kolkum ir stengiasi juos apeiti, keldami lietuvišką žmoniškumą ir kultūrą. Pavojus yra tas, kad prisilgti žemesnieji lietuvių sluoksniai gali apsikrestti anų nekultūringumu.

Mokyklose ir universitetuose kiek tik įmanoma palaikomas lietuviškumas. Labai nusiskundžiama, kad nėra Lietuvos istorijos kaip mokslo žakos, kad nėra išleista gera Lietuvos istorija. Nežiūrint į tai, kiekvienas studentas gana gerai susigaudo Lietuvos istorijoje ir semia iš jos sau stiprybę. Universitete dėstoma tik lietuviškai, išskyrus keletą kursų. Nemo-kantieji lietuvių kalbos, ir universitetą visai nepriimami.

Bendrai paėmus, Lietuvoje savos politikos kaip ir neįveikiama. Visos pastangos dedamos į respublikos suvokimą ir lietuviškos kultūros klestėjimą. Sursinimo žymiai laudėje dar nesimato, — jie pas rusus neranda jokių pavyzdžių ir jaučia kultūros lygio skirtumą. Rusų netolerantiškumas ir praėitų dešimtmečių nelaimės sulydino lietuvių tautą į atsparų vienetą, pajėgų tolimesniam vystymuisi.

SKYRIŲ VEDA SKAUTININKAS L. EIMANTAS.
1496 Mardell Place, London, Ont. Canada.

AŽUOLO MOKYKLOS UŽDAVINIAI RAŠTU

Ažuolo mokyklos uždaviniai raštu gali pradėti skautai nuo 17 metų amžiaus.

Štai tie uždaviniai:

1. Skautybė. Kuo panašus ir kuo skiriasi skautybės metodas ir beskyrinės mokyklos sistema; skautų instruktavimo būdas ir mokyklos mokymo priemonės; lituanistinė mokykla ir skautų stovykla?

2. Vadovavimas. Kokį įspūdį palieka Baden Powellio gyvenimas ir vadovavimas šių dienų skautų vadovui? Koks yra tarp tautinio skautų sąjūdžio tikslas ir kaip jis atspindimas? Kaip tobulintis turėtų vadovas? Sudaryti bent 20 knygų sąrašą, naudingų vadovui.

3. Stovyklavimas. Kokie yra geros stovyklos gyvenimo, tvarkos, programos, išvaizdos požymiai? Ar radai tai stovyk-

lose, kuriose esi dalyvavęs? Sudaryti vienos stovyklos dienos pilną planą draugovei, įskaitant vadovų pareigas, dienos ir vakarinius užsiėmimus ir tam reikalingas priemones.

4. Kiti užsiėmimai. Sugalvoti tris naujus žaidimus skautams. Sudaryti vieną užsiėmimą ar pasirodymą prie laužo, kuris išreikštų tautinę ar skautišką mintį. Sudaryti po užsiėmimą skautams, besiruošiantiems patyrimo laipsniams iš pirmosios pagalbos, mazgų ar surišimų, signalizuotės, kelionės ženklų ir matavimo. Sudaryti draugovės iškylos planą su maitinimosi, žygio ir užsiėmimų smulkiais aprašymais ir vadovo pareigomis.

5. Sumanymai. Į kokius dalykus vienetas turėtų kreipti dėmesį šiais metais ir

stovykloje? Kas ypač pabrėžtina programoje, ryšių sistemoje, turto reikale, vadovų lavinime, tvarkoje ir kt.

6. Parašyti dvi temas apie skautybę ir lietuvybę ir nurodyti kaip tautai atlikti.

7. Koks yra lietuvių skautų ir skautų vaidmuo lietuvių išeivijos gyvenime? Koks mūsų Skautų sąjungos įnašas lietuvių tautai 1918-1970 m.?

Kiekvienam uždaviniui reikėtų bent po vieną puslapį rašinio. Apie stovyklos vienos dienos planą ir temoms apie lietuvybę bei skautybę rašinio ilgis nenustatomas. Savo aprašymus siųsti Brolijos Vadovų lavinimo skyriui: s. Vyt. Namikui, 6041 So. Fairfield, Chicago, Ill. 60629, USA.

Ažuolo mokyklos reikalavimai yra: čia minėti uždaviniai raštu, mokyklos praktinė dalis stovykloje, vadovavimas savoje vietovėje bent 6 mėn.

Tad į darbą. Geriausios sekmes. L. E-tas

AMERIKIEČIAI LONDONE

Pakeliui į lietuviškos koplyčios atidarymą Vatikane, Britanijos Londone kurį laiką praleido 70 Amerikos lietuvių turistų grupė, vadovaujama žinomo veikėjo J. J. Stuko. Keliautojai lankėsi ir Londono Lietuvių namuose, kur juos priėmė ir pasveikino D. Britanijos lietuvių sąjungos pirm. J. Alkis, Lietuvių Namų pirm. S. Nenortas ir sekr. A. Pranskūnas. Londoniečiai ir amerikiečiai pasidalino įspūdžiais, bendrai pasilinksmino, o solistas L. Stukas padainavo.

ST. CATHARINES

VISUR DARBU SUMAŽĖJIMAS

St. Catharinės mieste koncentruojasi įvairių pramonės įmonių. Vieni iš didžiųjų fabrių priklauso General Motors Co., kur gaminamos auto pramonės įvairios dalys.

Šiuose fabrikuose dauguma vietos lietuvių pelnosi sau duonutę. Bet šiais metais ir čia, kaip ir visur kitur, darbai labai sumažėjo: buvo trumpų darbo savaitių, ilgesniam laikotarpiui paleidimų, o taip pat yra atleisti ir neribotam laikui. D-kas ORO VĖSINTUVAI

Lietuvių kapeliono rūpesčiu, St. Catharinės liet. koplyčioje yra įrengti oro vėsintuvai.

Vasarą parapijiečiai jam yra itin dėkingi už šitą patobulinimą, ypač kad kapelionas mus netrukus žada apleisti.

P-tis

Kas nori, nors trumpam, pabėgti iš didmiesčio ir surasti ramaus ir gaivinančio poilsio, tas nepravažiuos pro TOMKŲ VASARVIETĘ, kuri yra ant pat. Atlanto vandenyno ir turi visas sąlygas, apie kurias kiekvienas didmiesčio žmogus per ilgus metus svajoja.

Dėl smulkesnių informacijų rašykite:

V. Tomkus

700 Ocean Dr.

Juno Beach

North Palm, FLA. 33403

arba skambinkite
(305) 844-3388

Vienintelė, Kanados valdžioje registruota lietuviška natūralaus gydymo sveikatos klinika. Mediciniškas ir pooperacinis gydymas. Psichologinė terapija. Masažai. Elektronika, raudoni ir ultravioletiniai spinduliai. Terminė ir garų terapija. Fiziniai gydymai. Jūdesiai, -- hidro terapija. Dr. B. Naujalis, R.M. Ps.D. N.P.T.R.N.A. Natūralaus gydymo specialistas. 460 Roncesvalles Ave, Toronto, Ont. LE3-8008.

Hamiltono lietuvių jaunimo grupė Lithuettės. Nuotraukoje pirmoje eilėje iš kairės: R. Čipiraitė, C. Samison, R. Raguskaitė, A. Pleinytė, R. Kuhanka, D. Čipiraitė, R. Pleinytė ir L. Raguskaitė. Antroje eilėje: E. Norkutė, T. Kuhanka, D. Sakalauskaitė, V. Petkūnaitė, B. Berzinš, R. Juraitytė ir D. Žiobaitė. Trečioje eilėje: G. Petkūnaitė, grupės vadovė R. Vass ir B. Biržaitytė.

HAMILTON

SLA GEGUŽINĖ

SLA gegužinė, kuri liepos 12 d. vyko A. Padolskio sodyje, privažiavo iš tiesų daug svečių iš tolimų ir artimų apylinkių. Gegužinėje susitiko daug senų pažįstamų, nesimačiusių po 20 metų.

Gegužinės programą išpildė jaunimas. Romana Ulbinaitė padainavo keletą dainų. Hamiltono mergaičių grupė, vadovaujama R. Savokaitytės, išpildė įvairius veiksmus lazdelėmis. Be to, gegužinėje buvo pravesta loterija bei kitos pramogos. J.Š.

ĮSTEKĖJO

Liepos 11 d. už W. H. Holmerio ištėkėjo Ona Eleonora Stanevičiūtė. Vestuvines vaišes Jaunimo centre pravedė londoniškis M. Hainauskas. Jis atkreipė svečių dėmesį į nuotakos veiklą tautinių šokių grupėje.

Žodį tarė ir prel. J. Tadauskas, dėkodamas nuotakai už ryžtingą veiklą Gyvatare ir Aukure, o jos tėvelius pagyrė už pavyzdinę vaikų auklėjimą.

SERGA

A. KASPERA-KAPSAS

Birželio 19 d. ligoninė buvo paguldytas senosios kartos kovotojas prieš caro priespaudą J. Kaspera-Kapsas. Po daugelio tyrimų ir panaudotų gydymo priemonių ligonis sveiksta ir taisosi.

Draugai ir bičiuliai jam linki kuo greičiau pasveikti ir sugrįžti namo. D. V.

SKLANDYMO VARŽYBOS

Birštone baigėsi dvi savaites trukęs Lietuvos sklandymo čempionatas su septyniomis rungtimis.

Lietuvos čempionatą antrą kartą iš eilės laimėjo kaunietis L. Šiupinys. Geriausia sklandytoja pasirodė esanti kaunietė R. Garmutė.

POLITINĖ

ŠUKUOSENA

Nors Rumunija užsienų politikoje vis labiau vaduojasi nuo Maskvos įtakos, savo vidaus santvarkoje ji išlieka kieta autoritatyvinė valstybė. Dubčeko stiliaus pastangos sukurti komunizmą su žmoniškumu, Rumunijoje ne nebandomos įgyvendinti.

Bukarešto policija gatvėje neseniai sustabdė keletą jaunuolių su ilgomis šukuosenomis. Jie buvo sulaikyti, ir policijos kirpėjas juos be cemonijų apkirpo, nes ilgi plaukai "neatitinka liaudies moralės".

Garbanų netekę jaunuoliai buvo apklaudinėti. Vieno pavardė buvo Nicolae Ceausescu. 18 m. amžiaus. Studentas. Tardytojo paklaustas, kokia jo tėvo profesija, jis atsakė: "O, mano tėvas sek-

retoriauja vienoje politinėje partijoje"... Susirūpinę policininkai pradėjo jaunolio atsiprašinėti. Jis buvo Rumunijos komunistų partijos sekretoriaus sūnus.

SKUNDŽIASI RUSNĖS ŽVEJAI

Nemuro žemupio žvejai skundžiasi žuvies išteklį sumažėjimu.

Lietuvos hidrotechnikos ir melioracijos mokslinio tyrimo instituto darbuotojai padarė didžiulį ir tikslų Nemuno deltos maketą, kuriame stebi ir tyrinėja visų Nemuno šakų ir intakų "srovenimą", tačiau žvejams iš to esą nedaug naudos. Pvz., Skrivytė per pastarąjį dešimtmetį labai praplatėjo ir susiaurėjo, o todėl žuvis ten pasidarė retos. Knypavos įlanka buvusi žuvinga ir kadaise buvo paskelbta narštavieta, kurioje uždrausta žūklė. Tai buvęs protingas nuarimas, bet per tą laiką Knypavos ir Minijos upių suneštas dumblas įlanką suseklino, ir jos vengia visos vertingos žuvis.

Tiesos korespondentas pareiškia, kad Kuršių marių žuvis ištekliais reikia labai susirūpinti.

Prof. dr. A. RAMŪNO, Ottawos Universiteto Lyginamosios Pedagogikos Centro direktoriaus ir Pedagoginių Mokslų Fakulteto vicedekano, nauji veikalai:

♦ DEVELOPMENT OF THE WHOLE MAN THROUGH PHYSICAL EDUCATION ---- Išleido Ottawos universitetas, 435 psl. Įvada parašė Avery Brundage, tarptautinio olimpinio komiteto pirmininkas. Prof. J. Maritain pareiškia apie šį darbą: "Tai galutinis klausimo nušvietimas".
♦ DIALOGUE ENTRE ROME ET MOSCOU ---- Ekumeninis žvilgsnis į Rusijos ir Europos santykius: preity, dabartyje ir ateityje. Įvada parašė kardinolas Xoenig. Išleido Ottawos Universitetas.
♦ IS SUTEMŲ I AUŠRA ---- (prancūzų k.) Jame iškeltos naujos mintys apie žmogų, tautą ir žmonių kosminio amžiuo aūstant.
Veikalai gaunami A. V. parap. Kioskoje, 1465 De Seve St., Montreal 205, P. Q.

KELEIVIS

536 Broadway,
So. Boston, Mass.
02127 USA.

Aišku, esate girdeję, kad tai laikraštis, kuris jau eina 62-
sius metus. Jį vieni giria, kiti peikia, bet visi jį mėgsta skaityti. Kodėl?

Todėl, kad jis niekam nepataikauja ir nesibijo teisybės rašyti. Teisingomis žiniomis iš visur (daug rašo ir apie dabartinę Lietuvos gyvenimą) laikraštis per 61 metus pelnė gerą vardą ir pasitikėjimą.

Keleivis duoda ir teisingų patarimų, jame rasite gražių pasakymų bei eilėraščių. Jis turi ir moterų skyrių, Prenumerata: tik \$6.00.

Jau galima gauti --- 1970 --- metų Keleivio Kalendorių. --- kaina \$1.00.

SEJA

Tautinės, demokratinės minties menesinis lietuvių laikraštis. Leidžia Varpininkų leidinių fondas.

Redaktorių: Grožvydas Lazauskas.
Administracijos adresas: Juozas Urbelis
1649 N. Broadway, Melrose Park, Ill. 60160 USA.
Prenumerata: JAV ir kitur \$5.00 metams.

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS GIRDIMAS KAS

TREČIADIENĮ PER

CFMB

STOTĮ

BANGA 1410, 11.00 VALANDĄ, VAKARO

1053 Albanele Cr.,
Duvernay, Mtl. P.Q. TEL. 669-8834. Programos vedėjas L. Stankevičius.

Geriausią taupyti ir skolintis tik Hamiltono lietuvių

KREDITO KOOPERATYVE "TALKA"

21 Main Street East, Room 203, tel. 528-0511.

Nemokamas gyvybės ir asm. paskolų draudimas
Nemokamas pilnas čekių patarnavimas
Parduodame American Travelers čekius ir money orderius
Užtikrintas indėlių saugumas
Kapitalas virš \$1,850,000.00

Darbo valandos:
Pirm. 9.30-5 v.p.p.
Antr. 9.30-5 v.p.p.
Treč. 9.30-5 v.p.p.
Ketv. 9.30-5 v.p.p.
Penkt. 9.30-5 v.p.p.
Šešt. 9-1 v.p.p.

MOKAME UŽ:

Depozitus	5%
Šėrus	6 1/2%
Už vieno metų indolius	8%
SKOLINAME:	
Asmeninės paskolos iš	10%
Nekiln. turto paskolas iš	9%

Liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta.

Taupyk ir skolinkis

PIRMUTINIAME IR DIDŽIAUSIAME TORONTO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVE

PARAMA

MOKA

5 1/2% už depozitus
6% už šėrus (numatoma)
7% už 1 m. term. dep.
7 3/4% už 2 m. term. dep.

IMA

8% už mortgicijus
8% už asm. paskolas

Kapitalas virš trijų su puse milijonų dolerių

ASM. PASKOLAS duodame iki \$5,000 ir MORTGICIJUS pagal valdžios nustatytą normą -- 66% ikainuoto turto. VISŲ NARIŲ GYVYBĖ apdrausta santaupu dydyje, bet nedaugiau \$2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki \$5,000.

KASOS VALANDOS: kasdien nuo 10 val. iki 3 val. p. p., Išskyrus sekmadienius. Pirmadienį ir penktadienį vakarais nuo 4 val. 30 min. iki 8 val. 30 min. Šeštadieniais nuo 9 val. iki 1 val. p. p. (liepos ir rugpjūčio mėn. šeštadieniais uždaryta).

BUSTINĖ: Lietuvių Namai -- 1129 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario. Telefonas LE 2-8723.

Posūkis Vytauto klube

Liepos 23 d. Montrealio Nepriklausomojo Vytauto klubo gyvenime įvyko posūkis, kuris gali būti labai reikšmingas ir net lemtingas šitos senos, tradicijų kupinos lietuviškos organizacijos ateiviai.

Susirinkusieji klubo nariai, vadinamieji "šėrininkai", ryškia balsų dauguma nutarė klubo turtą perduoti valdyti vadiniams "trustees", atseit, patikėtiniams. Vadinasi, pasikeitė Vytauto klubo vadovybė.

Ivykiai, kurie privėdė prie dabartinės klubo krizės, visiems žinomi, tačiau trumpai tą eigą pakartosim. 1907 m. įsteigtasis Vytauto klubas dešimtmėčiais buvo vienas pagrindinių lietuviškumo židinių Montrealyje. Nebuvo anuomet daug apsišvietusių, išsimokslusių lietuvių, bet jų pasišventimas, noras žūt būt išlaikyti savo lietuvišką klubą nešė gražius vaisius.

Kai po antrojo pas. karo Montrealyje apsigyveno nemaža naujųjų ateivių, Vytauto klubo narių skaičius, atrodo, turėjo gerokai padidėti. Jis, žinoma, ir padidėjo, bet ne taip, kaip kad galima buvo tikėtis. Nepaslaptis, kad tarp "senųjų" ir "naujųjų" Montrealio lietuvių vyko šiokia tokia trintis, gal net abipusis nepatikėjimas. Laikas tuos priešingumus palaipsniui lygino, tačiau didesnio masto pokario ateivių išilijimo į Vytauto klubą nebuvo. Šiandieną iš kelerių tūkstančių

Montrealio lietuvių tik 400 yra klubo nariai-dalininkai. Ir tik mažiau pusės klubiečių yra naujieji ateiviai.

Tačiau, matyt, kaip tik naujųjų ateivių išiliejimas į lietuviškąjį Montrealio gyvenimą Vytauto klubui davė paskatą ir akstiną statyti naujus namus. Didesniam lietuvių skaičiui juk reikėjo ir didesnių patalpų, ir didesnis lietuvių skaičius juk nesunkiai galėjo didesnes patalpas išlaikyti. O klubas buvo prasigyręs, turėjo apie šimtą tūkstančių atsargos kapitalo. Tad prieš penkerius metus ir išaugo naujas, modernus ir patogus Vytauto klubo pastatas, kaštavęs 300 tūkstančių dolerių. Trūkstantį sumą sudėjo patys klubo nariai. Jie klubui paskolino 170 tūkstančių dolerių iš 7 nuoš. palūkanų. Paskolos saugumui užtikrinti skolintojai buvo pavadinti patikėtiniais (trustees) ir gavo pirmą klubo turto hipoteką (mortgagą).

Klubo reikalai, deja, nesivystė taip sėkmingai, kaip buvo tikėtasi. Klubo apylinkėje kaudais gyveno daug lietuvių, kurie dabar išsikraustė kitur, ir klubo svetainė tegalėjo verstis iš kitataučių. Didesnės, gražesnės patalpos reikalavo ir biznieriško reikalų tvarkymo. Anksčiau klubą tvarkydavo žmonės laisvanoriškai, atliekamais laikais, o dabar jau reikėjo nuolatinės priežiūros, tvarkymo ir atskaitomybės, jau reikėjo specialistų verslininkų, kurie sugebėtų į klubą sutraukti

svečius kitataučius, kurie sugebėtų sėkmingai konkuruoti su daugybe kitų Montrealio barų, klubų ir svetainių.

Ilgainiui padėtis pasidarė tokia, kad klubas iš svetainės pelno nebegalėjo apmokėti ne tik palūkanų patikėtiniams, ne tik palaipsniui grąžinti paskolą, bet trūko pinigų netgi einamosiomis išlaidoms ir mokesčiams apmokėti. Paprastai kalbant, klubas artėjo prie bankroto.

Pastaruoju metu padėtis pasidarė visiškai pavojinga. Klubas mėnesinės pajamos turėtų būti bent 10-12 tūkstančių dolerių, kad galėtų apmokėti palūkanas, mokesčius ir kitas išlaidas. Paskutinėmis savaitėmis pajamos tesusiko tik apie 900 dol. Oskolos lipo ant kulnų. Rugpjūčio pabaigoje yra paskutinė data apsimokėti 9000 dol. mokesčių. Jei tai netus įvykdyta, gali būti skelbiamas bankrotas, ir klubo turtą perimtų miesto savivaldybė.

Nei klubo valdyba, nei specialiai sudarytoji lėšų telkimo komisija neįstengė surasti pakankamai pinigų iš klubiečių tarpo, kad išgelbėjus padėtį. Tai buvo iš tikrųjų beveik neįvykdomas uždavinys. Klubiečiams juk buvo akivaizdu, kad klubo svetainė neduoda pakankamai pelno apmokėti einamąsias išlaidas. Vadinasi, naujai sudėtieji pinigai padėties iš esmės nepakeistų, tik gal nustumtų artėjantį bankrotą.

Klubo padėtis ir išeitis buvo ir yra gana paprasta. Štai, klubo turtas vertas daugiau kaip 300 tūkstančių dolerių. Klubas savo nariams-patikėtiniams (trustees) skolingas 170 tūkstančių dolerių. Kitos skolos sudaro apie 30 tūkstančių. Vadinasi, klubas vis dar turi apie šimtą tūkstančių savo nuosavo kapitalo.

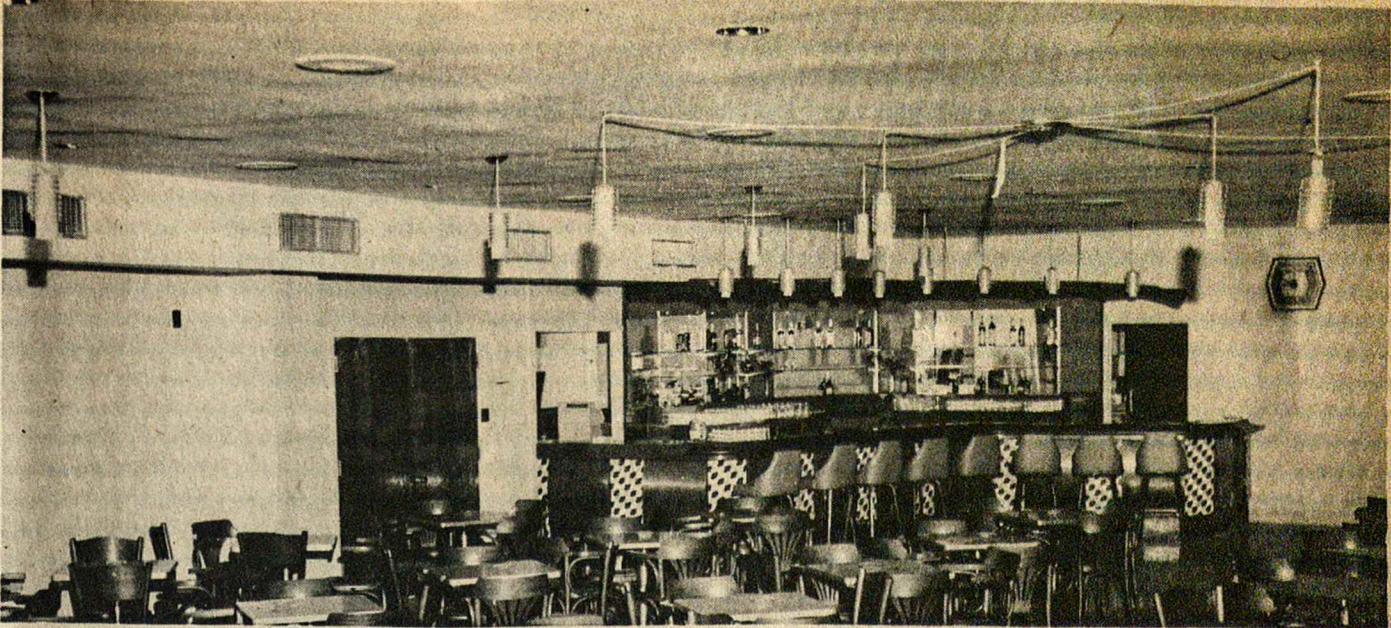
Montrealyje yra daug klubų su blogesnėmis, ne tokiomis patogiomis patalpomis, kurie daro neblogo bizną. Žinoma, jie turi gerus manažerius, savo srities specialistus. O to Vytauto klubo svetainei kaip tik ir trūksta. Priepuoliais, laisvalaikio klubą tvarkantieji valdybos nariai nėra nei šitos srities specialistai, nei jie turi pakankamai laiko ir galimybių klubo svetainei tvarkyti biznieriškai. O žinoviškai tvarkoma svetainė, be abejo, gali duoti pakankamai pajamų ne tik einamąsias išlaidas padengti, bet ir skolas palaipsniui grąžinti.

Šitokia yra klubo patikėtinių nuomonė. Jie išrinko savo komitetą, kurį sudarė pirm. A. Norkeliūnas, vicepirm. J. Mozūraitis, sekr. J. Maskoliūnas, išd. K. Martinėnas ir J. Vieraitis. Šitas komitetas atstovauja 100 patikėtinių, kurie klubui paskolino 170 tūkstančių dolerių. Jie visi yra klubo nariai, atseit, ne svetimi žmonės. Ir jiems visiems nuoširdžiai rūpi ne tik jų idėtieji pinigai, bet ir pats Vytauto klubas, kurį jie būtinai nori išlaikyti lietuvių rankose.

Matydamas neišbrendamą padėtį, patikėtinių komitetas klubo valdybai pasiuntė raštą, kuriuo paprašė apmokėti skolas, o jei to padaryti neįmanoma, tai sušaukti nepaprastą klubo narių susirinkimą, kuris nutartų klubo turto valdymą perduoti patikėtinių komitetui. Šitas susirinkimas liepos 23 d. ir įvyko.

Susirinkę daugiau kaip 100 klubiečių ilgai ir kartais prasmingai diskutavo susidariusią padėtį, išsklausė išsamių K. Gudžiūno, B. Katiliaus ir A. Norkeliūno pranešimų, galop trijų ketvirtadalių dauguma nubalsavo patenkinti patikėtinių komiteto reikalavimą, kad klubo turtas būtų perduotas valdyti patikėtinių komitetui.

(Keliama į pask. psl.)

Nepriklausomojo Vytauto klubo svetainės baras

Montreal

LIETUVIŠKA ŠEIMA

Šv. Kazimiero bažnyčioje susituokė Marija Gručkūnienė su Bronium Šalčiūnu.

IŠTEKA

Rugpjūčio mėn. AV bažnyčioje už M. M. Smith išteka Milda Ona Girdžiūtė, AV parapijos kom. pirm. P. Girdžiaus ir M. Jakimavičiūtės duklė.

Jaunavedžiai apsigyvens Londone, Ont.

Šv. Kaz. bažnyčioje tuoktis ruošiasi Laima Bakaitytė su Antanu Algiiu Bačėnu.

ATOSTOGININKAI

Atostogų metui atėjus, daug chigagiškių aplanko Montrealį. NL redakcijoje lankėsi J. Dabkus ir Vytautas Grikielis. Pastarasis yra uolus lietuviškosios spaudos talkininkas, pažadėjęs savo rašiniiais talkininkauti ir NL.

Montrealyje buvo dabar Chicagoje išikūręs Klemensas Stasytis, kuris kovo mėn. Norvegijoje pasitraukė iš lenkų laivo, kuriame tarnavo jūreiviui.

Iš Chicagos buvo atvykusi ir buvusi lasalietė Joana Vizgirdaitė.

STOVYKLAVO ATEITININKAI

Praeitą savaitę Baltijoje stovyklavo Montrealio ateitininkai.

Stovyklos kapelionu buvo tėv. L. Zaremba, komendantu — V. Ptašinskas, berniukų vadovai — L. Giriūnas ir R. Vilčinskas. Mergaitėms vadovavo L. Underytė, L. Skučaitė ir V. Žitkutė. Mergaičių globėja buvo ses. Margarita Bareikaitė.

STANKEVIČIAI ATOSTOGAUJA

Dviem savaitėm atostogų į pietinę Karoliną, JAV, išvyko L. Stankevičius, lietuviškosios radijo programos Montrealyje vedėjas.

Lietuviškasis pusvalandis per CFMB radijo stotį transliuojamas kiekvieną trečiadienį 11 val. vak.

J. ŠIAUČIULIS AMERKOJE

NL spaudos bendrovės direktorius ir uolus Montrealio lietuvių veikėjas J. Šiaučiulis praeitą savaitgalį lankė draugus Bostone.

PARDUODAMAS AUTOMOBILIS

Dėl mirties parduodamas automobilis. Labai gerame stovyje. Aštuonių cilindrių Pontiac. Keturių durų. Skambinti po 6 val. vak. tel. 255 3368.

J. MILLERIS ISPANIJOJE

Po dviejų savaičių atostogų Ispanijoje Montrealin grįžo žinomas lietuvis advokatas Juozas Mileris.

VAIKŲ DARŽELIO ATOSTOGOS

Vasaros atostogų metu, nuo liepos 18 d. iki rugsėjo 1 d., N. P. Marijos seserų vaikų darželis neveikia ir yra uždarytas.

GRĮŽO Į MONTREALĮ

Dvejatą metų Britanijos Londone pas sūnų išgyvenusį St. Puserauskienę grįžo į Montrealį. Ji gyvens pas savo dukrą ir žentą E. ir P. Povilaičius.

PARDUODAMI NAMAI

1 Vokietiją grįžtantis vokietis skubiai parduoda aukštos kokybės plytinį, bungalow tipo namą. Name yra trys miegamieji, vonios kambarys su patogumais, virtuvė, raštinės kambarys, salonas, valgomasis, didelis cemento išbaigtas rūsys, didelis pramogų kambarys su medinėmis grindimis. Name yra daug specialių įrengimų ir patobulinimų. Už namą prašoma tik 17,500 dol.

ATVYKITE IR APŽIŪRĖKITE! TAI JUK NIEKO NEKAINUOJA!

Kreiptis pas Mr. Fritz Gromes, 320 Caron Str., Dorion Gardens, Dorion, P.Q. Tel. 1-234-4329

W. LAPENAT

General Construction Reg'd.
89 Orchard Street LaSalle, Que.

*** **

Ivairi industrinė, komercinė ir rezidencinė statyba. Duodame įvairius patarimus, įkainavimus, be jokio atlyginimo. Darbas atliekamas sąžiningai ir prieinama kaina. Tel. 366-6237.

LAURINAITIS JUOZAS

Tel. 524-0209.

DĖMESIO, DĖMESIO! Parduodu alų perkama kaina, visų rūšių minkštą gėrimą po \$2.00 už case, Varškę 5% sv. už \$2.10. Pigiausiomis kainomis šviežias ir rūkytas dešras ir kitus produktus. Atvykite patys į krautuvę - 1918 Frontenac St. (Prie pat METRO).

MIKE'S TEXACO SERVICE STATION

601 St. John Road
POINTE CLAIRE, QUE.
(M. RUTKAUSKO)

TEL. 693-3663

- Atliekame prabėgimo ir kapitalinio auto-mašinų darbus.
- Taip pat patarnavimas gazolinu, alyva, padangomis ir kt.
- Tikslai keliolika minučių iš Montrealio greitkelio Nr. 40 arba Nr. 20. Atvažiuojant neapsiriksime!

LaSalle Radio Taxi

Savininkas Alfonsas Viskantas

SKAMBINKITE

iš visų vietų LaSallėje.

TEL. 366-8300

SPECIALIOS KAINOS:

- Krikštynoms, vestuvėms ir laidotuvėms.
- Į tolimesnes užmiesčio ir kito miesto vietas.

-- visos 24 valandos.

LaSalle Auto Specialist Reg'd.

TEL: garažo 366-0500
namų - 366-4203

TAISAU IR DAŽAU AUTO-MAŠINAS.

7717 RUE GEORGE LASALLE, P.Q.

SAV. G. DESROCHERS.

(Priešais NL redakciją)

Universal Cleaners & Tailors

B. KIRSTUKAS

Valau ir taisau vyriškus ir moteriškus drabužius. Siuvu naujus, pagal užsakymus, vyriškus palts, kostiumus ir kelnes. Aukštos kokybės medžiagos.

TEL. 769-2941.

239 FOURTH AVENUE
(at Wellington St.)

Windsor

DRY CLEANERS & DYERS CO. LTD.
1205 CHURCH AVENUE, VERDUN, P.Q.

Tel. 768-6679.

Valome visokius drabužius, langų užuolaidas, lovų užtiesalus, antklodes, karpetus, sopkas ir visą kitą namų apyvoką.

Windsor yra moderni valyklė, turinti 20 metų patirtį šiam darbe. Turinti naujai įrengtą moderniausią drabužių apsaugą (storage) ir greitą patarnavimą.

Savininkai: A. Kersys, P. Petrulis, P. Keršulis, A. Greibus.

Baltic Woodwork Co.

TEL. 366-3884

K. KIAUSAS ir J. ŠIAUCIULIS

547 Lofleur Ave., LaSalle (650) P.Q.

Daromos įvairios durys, langai, virtuvės kabinetai ir kiti įvairūs medžio dirbiniai.

BELLAZZI-LAMY INC.

TEL. 366-6941

BOIS DE CONSTRUCTION

BUILDING MATERIALS

7882 BLVD. CHAMPLAIN

coin 61ème Ave., LaSalle

(VAIRI MEDŽIO STATYBINĖ MEDŽIAGA:

Durys, langų remai. Izoliacija, Ten - Test, Masonite, statybinis popieris, cementas, B.P. išdirbiniai, cementas ir kt.

HIGHLAND AUTO BODY

Lafleur Ave. LASALLE Tel. Buss. 366-7281

Savininkai: V. Sušinskas 389-0571 ir J. Zavyas 365-3252

Lietuviams nuolaida.

- Atliekami mechaniniai darbai
- Išores taisymas ir dažymas
- Dunlop padangos ir baterijos

LaSalle

AUTOMOBILE INC.

7635, BOUL. LASALLE
LASALLE, QUÉBEC
TEL. 366-7818

- DART
- CORONET
- CHARGER
- DODGE
- CHRYSLER
- CAMION
- DODGE

LAURENT DAIGNEAULT
Président

Jetté & Frère Itée

Plumbing & Heating kontraktoriai

• Šildymo ir vandentiekio taisymai ir nauji įrengimai

• Gazinių priemonių pardavimas ir įrengimai

• Apkainavimas nemokamas

140 - 2e AVENUE
LASALLE

366-0330

Tony's Photo Studio

1920 FRONTENAC ST. — MONTREAL, P.Q.

TEL. 525-8971.

PORTRETAI - VEDYBOS - KRIKŠTYNOS
SUKAKTUVĖS MAŽAMEČIAMS
ĮVAIRIOS PROGOS

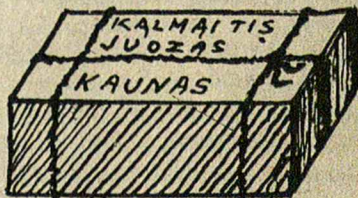
T. Laurinaitis

A.B.C. PARCEL SERVICE

3891 ST. LAWRENCE BLVD.

MONTREAL, QUE, CANADA

TEL. 844-9098

- A.B.C. Parcel service patarnauja gerbiams lietuviams klientams jau 17 metų ir ryžtasi tai daryti dar daugelį metų ateityje.
- A.B.C. yra vienintelė bendrovė Montrealyje, kuri turi visus leidimus ir teisę pati išrinkti mokesčius bei siųsti siuntinius tiesiai iš Montrealio.
- Mes turime pilną pasirinkimą įvairiausių medžiagų, tinkamų siuntoms, ir duodame dideles nuolaidas angliškoms medžiagoms (joms maitas yra tikrai \$1.00 - vienas doleris - už jarda) už apsiaustus nuolaida iki **50%**
- Parduodame taip pat specialius pažymėjimus (certificates), už kuriuos galima pirkti prekes dolerinėse krautuvėse Lietuvoje.
- Skubėkite mus aplankyti arba skambinkite mums, kad galėtumėte gauti visą informaciją apie tai, ką geriausia šiuo metu siųsti Lietuvon.

A.B.C.

KRONIKA

TIKSLUS ADRESAS

NL adresas iš tikrųjų nepasikeitė. Redakcija ir administracija vis dar yra Montrealio miesto dalyje La Salleje, vadinasi, priklausome ne centriniam Montrealio paštui.

Dabar, kai laiškų skirstymas yra automatizuotas, Kanados pašto valdyba reikalauja, kad visi nurodytų savo tikslių ir oficialų adresą.

NL toks adresas yra:

Nepriklausoma Lietuva,
7722 George Street,
La Salle 690, P.Q.,
Canada

Prašome visus tuos, kurie mums siunčia laiškus ir siuntas paštu, naudoti tik čia nurodytą adresą, nes antraip korespondencija mus pasiekia pavėluotai.

"IŠKRITO"

Laužant praeitą NL numerį per neapsižiūrėjimą "iškruto" Alfonso Nako parašas po jo reportažu "Mičigano didmiestyje viskas pilka".

Skaitytojus ir ypač autorių atsiprašome. Tačiau manome, kad skaitytojams didelės skriaudos toji klaida nepadarė: A. Nako braižas ir rašymo būdas jiems jau gerai pažįstamas, ir jie, be abejojimo, bematant atpažino ano reportažo autorių.

LAIKRAŠČIO RĖMĖJAI

Suprasdami, kad lietuviškam laikraščiui užsienioose išsilaikyti nėra lengva, šitie NL skaitytojai ir rėmėjai laikraštį parėmė savo auka:

P. Girdžius ir M. Doveikienė po 2 dol., J. Mačiulis, A. Katinas, A. Švedas ir M. Petrulis po 2, 50 dol., L. Bieļauskienė — 8 dol., J. Kardišauskas — 10 dol., Toronto Putvio šaulių kuopa — 15 dol., Toronto liet. kredito kooperatyvas Parama — 50 dol.

NL leidykla ir redakcija visiems aukotojams nuoširdžiai dėkoja.

SUSITIKIMAS SU REDAKTORIAIS

Laikraščiui ir jo skaitytojams redaktoriaus pasikeitimas visuomet yra įdomus ir reikšmingas įvykis. Atsisveikinimas su buvusioju redaktoriu skaitytojams dažnai susietas su apgailėstaviu, na, o naujo redaktoriaus sutikimas, tur būt, neišvengiamai rišasi ir su suprantamu smalsumu.

Nepriklausomos Lietuvos spaudos bendrovės valdyba, suprasdama laikraščio skaitytojų ir bičiulių norą atsisveikinti su buvusioju ir susipažinti su naujuoju redaktoriu, ruošia susitikimo su redaktoriais vakarą.

Nepriklausomojo Vytauto klubo fasadas

Susitikimo metu bus pasiūlyta šilta vakarienė, gros muzika, ir dalyviai atsisveikins su buv. NL vyriausioju redaktoriu dr. Henriku Nagiu, kuris laikraštį redagavo nelengvu jo egzistavimo laikotarpiu. Laikraščio draugai ir bičiuliai ta pačia proga galės susipažinti su naujuoju NL redaktoriu.

Susitikimo vakaras vyks rugsėjo 19 d., 7 val. vak., Montrealio Aušros Vartų salėje, 1465 De Seve St. Pakvietimai gaunami NL redakcijoje ir pas NL sp. b-vės valdybos narius.

VIEŠNIA IŠ CHICAGOS

Savaitę laiko Montrealyje viešėjo Chicagoje gyvenanti poetė Liūnė Suteima-Z. Katiškienė su dukra.

Viešnia lankėsi Dainavoje, buvo NL redakcijoje, susitiko su dailininkais R. Bukausku ir V. Remeika ir su eile kitų pažįstamų bei bičiulių.

VYTAUTO KLUBAS

(Atkelta iš 7 psl.)

A. Norkeliūno ir jo pirminkaujamo patikėtinių komiteto dabar laukia iš ties sunkus uždavinys. Pirmiausia, jis turi skubiai surasti 9 tūkstančius dol. apmokėti neatidėliojamoms skoloms. Po to, jis turi surasti ir pasamdyti tinkamą ir prityrusį manažerį, kuris sugebėtų užsidirbti ne tik savo algą, bet ir tinkamą pelną klubui. Pagaliau reikės iš pačių klubo narių surinkti dar papildomą paskolą, kad galėtų būti grąžintos kitos nebeatidėliojamos skolos ir sudarytas svarbiausias apyvartos kapitalas.

A. Norkeliūnas numato, kad kiekvienas klubo narys, kuris nėra patikėtinis, įstotų į patikėtinius su nemažesne paskola, kaip 500 dol. Tokių narių akcijos taip pat būtų perrašomos į paskolą. Visi naujai paskolinusieji gautų pirmosios hipotekos apsaugą. O kandidatą su tinkamu pasiruošimu klubo svetainės manažerius A. Norkeliūnas jau turi numatęs. Šią veiklos planą A. Norkeliūnas patieks sekančiam patikėtinių susirinkimui patvirtinti.

Atrodo, kad patikėtiniai A. Norkeliūno pasiūlymus priims. Kiekvienas patikėtinis turėtų po vieną balsą, nepriklausomai nuo to, kokio dydžio paskolą jis yra davęs. O tai jau yra labai demokratiškas ir kooperatiškas veiklos būdas, kuris ir gali užtikrinti, kad Nepriklausomasis Vytauto klubas išliks ir gyvuos lietuvių rankose.

Ir Alouette merginos ruošiasi būsimoms rungtynėms.

IŠVYKO

DR. H. NAGYS

Galutinai po operacijos pailsėjęs savo vasaarnamyje Dainavoje, dr. Henrikas Nagys dviem savaitėm išvyko pas gimines į Chicago.

Dr. H. Nagys yra pakviestas dalyvauti Toronte literatūros vakare, kurį rengia Liet. kat. mokslo akademija.

ATOSTOGAUJA LA SALĖJE

Alfredas B. Pusarauškas su žmona ir sūnumis Audriumi ir Mariumi atvyko į La Salle, kur praleis šešerių savaitių atostogas. Didelę atostogų dalį Pusarauškas numato praleisti Dainavoje.

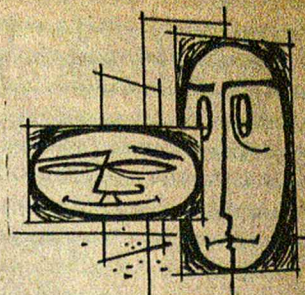
A. B. Pusarauškas šiuo metu tarnauja Londone, Didž. Britanijoje, Britų Bendruomenės sekretoriato.

NEBEŠPARDUODAMA GOLGOTA

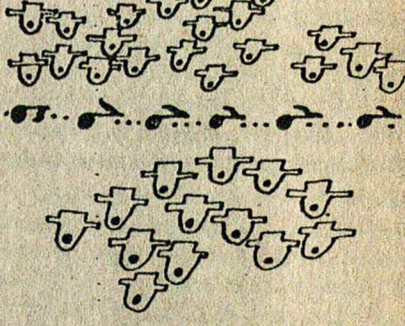
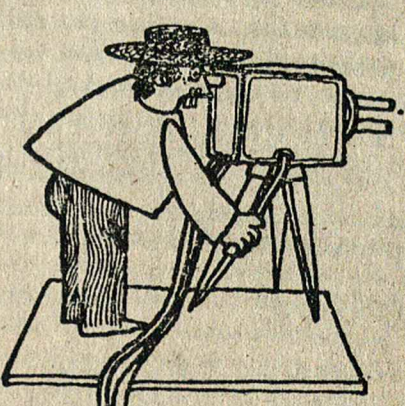
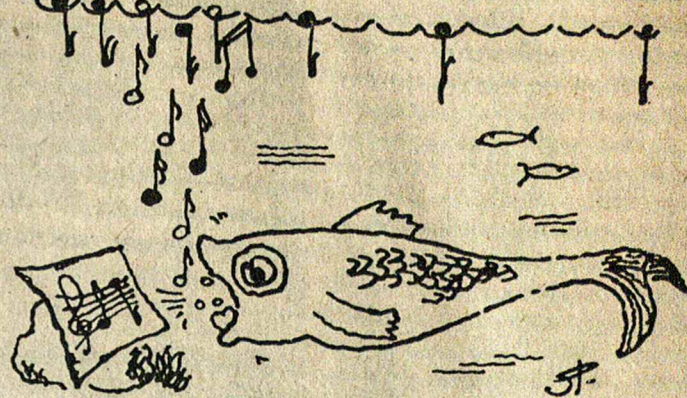
Šiais metais pasaulinio garso susilaukęs golgotos vaidinimas Oberammergau miestelyje, Bavarijoje, nebėra toks populiarus kaip anksčiau. Vaidinimai tęsis iki rugsėjo mėnesio, bet amfiteatre vis dar yra daug neišparduotų vietų.

Pasaulinėje spaudoje plačiai nuskambėję priekaištai, kad šiame tradiciniame vokiečių vaidinime reiškiamos ir antisemitinės nuotaikos, iššaukė masinių užsakytų biilių grąžinimą. Vaidinimų administracija kiekvieną dieną gauna per 200 laiškų, kuriais atsakoma rezervuotų biilių.

KREIVI VEIDRODŽIAI

MUZIKINIAI ŠYPSNIAI IŠ LITERATŪROS IR MENO

Iškvėpimo ieškotojas

NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS gegužinė!

SKRUIBIO VASARVIETĖJE,
POINT FORTUNE, Que.
RUGPIŪČIO 16 DIENA.

RUGPIŪČIO 9 D., SEKMADIENI,
P. SKRUIBIO VASARVIETĖJE, Point Fortune, P.Q.,
BUS

TRADICINĖ ŠAULIŲ GEGUŽINĖ

Programoje:

1 val. p. p. vėliavos pakėlimas, prizinis šaudymas, lietuviška muzika, bufetas ir užkandžiai, loterija, pramogos ir žaidimai.

(Lyjant gegužinė nukeliama į kitą sekmadienį).

L. K. MINDAUGO ŠAULIŲ KUOPOS
VALDYBA

